

၆.၁ အစိုးရ

၆.၁.၁ အစိုးရ၊ အခြေခံအဆင့်

အကြံပြုချက်များ

အစိုးရဆိုသည်နှင့် သင်မည်သည်
စကားလုံးများကို စဉ်းစားမိသည်။
တစ်တန်းလုံးအနေနှင့် ဆက်စပ်မှုပြု
စက်ဝိုင်းတစ်ခုရေးဆွဲပါ။

က။ အစိုးရဟူသည် အဘယ်နည်း

အစိုးရဟူသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဦးဆောင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ အစိုးရတစ်ရပ်တွင် နိုင်ငံ၏ ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒများနှင့် ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက် အာဏာရှိသည်။

ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒဟူသည် အစိုးရတစ်ရပ်က မိမိချမှတ်ထားသော ရည်မှန်းချက်များကို ဖော်ဆောင်ရန် အဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်ရသော လုပ်ငန်းစီမံကိန်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ရည်မှန်းချက်များသည် ပြည်သူ့လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းခြင်း၊ တိုင်းပြည်၏ ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် ဆက်နွှယ်နေလေ့ရှိသည်။

အစိုးရသည် နိုင်ငံတော်အဆင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်မှုများနှင့် ပတ်သက်သော ပဋိပက္ခများကို စီမံခန့်ခွဲ ပေးရမည့် တာဝန်ရှိသည်။ ပဋိပက္ခဟု ဆိုရာတွင် ပါလီမန်အတွင်းရှိ မတူကွဲပြားသော ကိုယ်စားလှယ်များ သို့မဟုတ် ပါတီများကြား ပဋိပက္ခ၊ မတူကွဲပြားသော လူမှုအုပ်စုများ၊ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများကြား ပဋိပက္ခများလည်း ပါဝင်သည်။ အစိုးရသည် ရဲတပ်ဖွဲ့၊ စစ်တပ်နှင့် တရားရုံးတို့မှတစ်ဆင့် တိုင်းပြည် လုံခြုံရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေးတို့ကို ထိန်းသိမ်းပေးရန်လည်း တာဝန်ရှိသည်။

နိုင်ငံခြားကိုယ်စားလှယ်များအား မြန်မာအစိုးရ တာဝန်ရှိသူများမှ ဂုဏ်ပြုကြိုဆိုနေပုံ

၁။ ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒဟူသည် အဘယ်နည်း

ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒဆုံးဖြတ်ချက်များဟူသည် အများအားဖြင့် ပြည်သူ့အရင်းအမြစ်များနှင့် အခွင့်အလမ်းများကို မည်သို့ ခွဲဝေရမည်ဆိုသည်နှင့် ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ဖြစ်သည်။ ပြည်သူ့အရင်းအမြစ်ဟု ဆိုရာတွင် အစိုးရအနေဖြင့် အခွန်အကောက်များ၊ သဘာဝအရင်းအမြစ်များနှင့် အခြားပြည်သူ့ ကုန်စည်များမှရရှိသော ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေများ ဖြစ်သည်။ ပြည်သူ့အခွင့်အလမ်းများဟု ဆိုရာတွင် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အခြားလူမှုဝန်ဆောင်မှုအားလုံး ရရှိခံစားနိုင်ခွင့်များ ပါဝင်သည်။

ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒများနှင့် ပတ်သက်သော ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများသည် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံရေး၏ ဗဟိုအချက်အချာတွင် ရှိနေသည်။ ဒီမိုကရေစီတွင် မဲဆန္ဒရှင်များသည် မိမိတို့ တိုင်းပြည်အတွက် အကောင်းဆုံးဖြစ်မည်ဟု ထင်ရသော မူဝါဒများကို ချပြသည့် နိုင်ငံရေးပါတီများကိုသာ မဲပေး ရွေးချယ်လေ့ ရှိကြသည်။

မတူကွဲပြားသော နိုင်ငံရေးပါတီ အသီးသီးတို့သည် အဆိုပါ အရင်းအမြစ်နှင့် အခွင့်အလမ်းများကို ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ခွဲဝေပေးကြသည်။ ၎င်းကွဲပြားမှုများသည် ပါတီအလိုက် ထောက်ခံသူ အသီးသီးတို့၏ စံတန်ဖိုးများ၊ လိုအပ်ချက်များနှင့် စိုးရိမ်ပူပန်ချက်များပေါ် အခြေခံထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - အလုပ်သမား လူတန်းစားနှင့် ဆင်းရဲသား လူတန်းစားတို့၏ အမာခံ ထောက်ခံမှု ရှိထားသော ပါတီများ သည် အဆိုပါ အရင်းအမြစ်နှင့် အခွင့်အလမ်းများကို ၎င်းလူတန်းစားများအတွက် ပို၍ ခွဲဝေပေးလေ့ ရှိကြသည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ၎င်းတို့ ပါတီ၏ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် လူမှုတရားမျှတမှုဟူသော သဘောတရား အယူအဆများနှင့် ကိုက်ညီလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။

အသင့်တော်ဆုံး အဖြေတစ်ခုကို ရွေးချယ်ပါ။

လေ့ကျင့်ခန်း

- ၁။ အောက်ပါ ဖော်ပြချက်များထဲတွင် ဒီမိုကရေစီအစိုးရ၏ တာဝန်နှင့် သက်ဆိုင်ခြင်း မရှိသော အချက်ကို ရွေးချယ်ပြပါ။
  - က။ မတူကွဲပြားသော အစုအဖွဲ့များကြား ပဋိပက္ခများကို စီမံထိန်းကျောင်း ပေးခြင်း။
  - ခ။ ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒများနှင့် ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ခြင်း။
  - ဂ။ ပါလီမန်ထဲတွင် နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခုတည်းသာ ရှိနေရန် စီမံဆောင်ရွက်ခြင်း။
- ၂။ အောက်ပါ ဖော်ပြချက်များထဲတွင် ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်း မရှိသော အချက်ကို ရွေးချယ် ပြပါ။
  - က။ ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒ ဆုံးဖြတ်ချက်များဟူသည် အများအားဖြင့် ပြည်သူ့ အရင်းအမြစ်များနှင့် အခွင့်အလမ်းများကို မည်သို့ ခွဲဝေရမည် ဆိုသည်နှင့် ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ဖြစ်သည်။
  - ခ။ နိုင်ငံရေးပါတီများသည် မည်သို့သော ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒများ ချမှတ်သင့်သည် ဆိုသည်နှင့် ပတ်သက်၍ သဘောတူညီမှု မရနိုင်ကြချေ။
  - ဂ။ ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒများနှင့် ပတ်သက်သော ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများသည် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံရေးတွင် လွန်စွာ အရေးပါလေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ နှစ်နိုင်ငံအကြား ကျွေးရွာမူဝါဒများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ အသိပညာ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲ

၈။ ဥပဒေများ

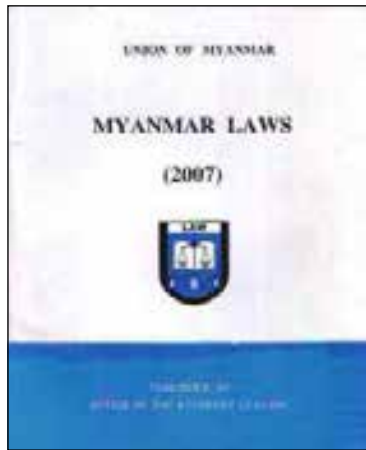
ဥပဒေများသည် ဒီမိုကရေစီအစိုးရတစ်ရပ်အတွက် အလွန်အရေးပါသော အကူပစ္စည်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ အစိုးရများသည် ဥပဒေကိုသုံး၍ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အပြောင်းအလဲများကို ဖော်ဆောင်ကြရ သည်။ အဆိုပါ အပြောင်းအလဲများသည် ပြည်သူတို့၏ အမူအကျင့်များ၊ ဘဝအရည်အသွေးများ၊ အခွင့်အလမ်းနှင့် အရင်းအမြစ်တို့ကို ရရှိခံစားနိုင်ခွင့်များအပေါ် များစွာ သက်ရောက်မှု ရှိသည်။ ဒီမိုကရေစီ အစိုးရများသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ပြဿနာရပ်များကို ဖြေရှင်းခြင်းနှင့် ပြည်သူ့ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းတို့ အတွက်လည်း ဥပဒေကို အသုံးပြုကြရသည်။

ဥပဒေများကို အများအားဖြင့် ပါလီမန်အမတ်များက အဆိုပြုလေ့ရှိကြပြီး တစ်ခါတစ်ရံ သမ္မတ ကိုယ်တိုင် အဆိုပြုသည်မျိုးလည်း ရှိသည်။ စတင်အဆိုပြု တင်ပြလာသော ဥပဒေကို ဥပဒေကြမ်း (Bill) ဟုခေါ်သည်။ အဆိုပါ ဥပဒေကြမ်းကို ပါလီမန် (လွှတ်တော်) အမတ်များက အကြေအလည် ဆွေးနွေးငြင်းခုံပြီး ကိုယ်စားလှယ်အများစု သဘောတူညီမှု ရရှိသည်အထိ ပြင်ဆင် ဖြည့်စွက်မှုများ ပြုလုပ်ကြရသည်။ ၎င်းဥပဒေကြမ်းကို သမ္မတကလည်း သဘောတူ လက်ခံပြီဆိုလျှင် ဥပဒေကြမ်း ကနေ ဥပဒေအဆင့်သို့ ရောက်ရှိလာသည်။

အောက်ပါ ဥပမာများသည် ဥပဒေပြုပုံ အဆင့်ဆင့်ကို ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။

အယူအဆများမှ ဥပဒေကြမ်း - ဥပဒေကြမ်းမှ ဥပဒေသို့ အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲပုံဖြစ်စဉ်

- ၁။ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးထံ ၎င်း၏ မဲဆန္ဒနယ်မှ တိုင်စာ အများအပြား ရောက်ရှိလာသည်။ စားသောက်ဆိုင်များသည် ညဥ့်နက်သန်းခေါင်အထိ ဖွင့်နေကြကြောင်း၊ လူတို့သည် သောက်စားမူးယစ်ပြီး သီချင်းများကို ကျယ်လောင်ဆူညံစွာ အော်ဟစ် ကခုန် သီဆိုနေကြ ကြောင်း၊ ထိုအခြေအနေသည် အခြားသူများအား အနှောင့်အယှက်များစွာ ဖြစ်စေကြောင်း စသည်တို့ကို တိုင်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။
- ၂။ ၎င်းကိုယ်စားလှယ်သည် အလားတူပြဿနာများနှင့် ကြုံနေရသော အခြားကိုယ်စားလှယ်များ နှင့် ပူးပေါင်းညှိနှိုင်း၍ ဥပဒေကြမ်းတစ်ခုကို ရေးဆွဲသည်။ ၎င်းဥပဒေကြမ်းက စားသောက်ဆိုင် များသည် ည ၉ နာရီတွင် ပိတ်ရန် ဆိုထားခြင်း ဖြစ်သည်။
- ၃။ ၎င်းဥပဒေကြမ်းကို ပါလီမန်တွင် အားလုံးသဘောတူညီမှု ရသည်အထိ အကြေအလည် ဆွေးနွေး ငြင်းခုံကြသည်။ ထိုသို့ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းကြရင်းဖြင့် နောက်ဆုံးတွင် ဆိုင်ပိတ်ချိန် ၉ နာရီကို ၁၁ နာရီအဖြစ် ပြင်ဆင် ပြောင်းလဲလိုက်ကြသည်။
- ၄။ ထိုသို့ ပါလီမန်ကိုယ်စားလှယ်များ ညှိနှိုင်းသဘောတူထားပြီးဖြစ်သော ဥပဒေကြမ်းကို သမ္မတဆီသို့ ပေးပို့ရာ သမ္မတကလည်း သဘောတူ အတည်ပြုလိုက်သည်။

၂၀၀၇ ခုနှစ်ထုတ် မြန်မာ့ဥပဒေများ လက်စွဲ

အစိုးရသည် အဆိုပါဥပဒေကို ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ ကြပ်မတ်ခြင်း တို့အတွက် တာဝန်ရှိသည်။ အဆိုပါအဆင့် ၃ ဆင့်ကို အောက်ပါ ဥပမာတွင် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ဥပဒေနှင့် ပတ်သက်သော အစိုးရ၏ တာဝန်များ

- ၁။ **ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်း** - အစိုးရသည် စားသောက်ဆိုင်များ၊ အရက်ဆိုင်များ အားလုံး ည ၁၁ နာရီတွင် ပိတ်ရမည်ဟု ဥပဒေတစ်ရပ် ထုတ်ပြန် ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည်။
- ၂။ **အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း** - ဥပဒေသစ်ကို လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်သည်။ နိုင်ငံသားများ၊ စားသောက်ဆိုင် ပိုင်ရှင်များနှင့် ဘားဆိုင်ပိုင်ရှင်များ အားလုံးကို အဆိုပါ ဥပဒေနှင့် ပတ်သက်၍ အသိပေး အကြောင်းကြားပြီး ချိုးဖောက်ပါက ခံရမည့် ပြစ်ဒဏ်များကို ထည့်သွင်း အကြောင်းကြားသည်။
- ၃။ **ဖြစ်မြောက်အောင် ကြပ်မတ်ခြင်း** - စားသောက်ဆိုင် သို့မဟုတ် အရက်ဆိုင် တစ်ဆိုင်ဆိုင် သည် ည ၁၁ နာရီ ကျော်သည်အထိ ဖွင့်နေသည်ကို တွေ့ရှိပါက အဆိုပါ ဆိုင်ပိုင်ရှင်အား ဒဏ်ငွေတပ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းများ ပြုလုပ်သည်။

အောက်ပါ ဖော်ပြချက်များအား မှား / မှန် စိစစ် ဆုံးဖြတ်ပါ။ မှားပါက အဘယ်ကြောင့် မှားသည်ကို ရှင်းပြပါ။

လေ့ကျင့်ခန်း

- က။ ဥပဒေကြမ်းဟူသည် အတည်မပြုရသေးသော ဥပဒေကို ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။
- ခ။ ဥပဒေအားလုံးကို သမ္မတကသာ စတင် အဆိုပြုရသည်။
- ဂ။ အစိုးရသည် ဥပဒေကို ထုတ်ပြန်ပြဌာန်းခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ ဖြစ်မြောက်အောင် ကြပ်မတ်ခြင်း တို့အတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။

အောက်ပါ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို ဖော်ပြပါ ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒရည်မှန်းချက် ၆ ရပ်နှင့် သင့်တော်သလို တွဲစပ်ပြပါ။ အကြောင်းအရာတစ်ခုချင်းစီအတွက် မူဝါဒရည်မှန်းချက် တစ်မျိုးထက်မက ရှိနိုင်ပါသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

- ၁။ လူမှုဖူလုံရေး
- ၂။ အမျိုးသားလုံခြုံရေး
- ၃။ လူမှုရေးရာ တရားမျှတမှု ရှိစေရေး
- ၄။ တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် ဥပဒေစိုးမိုးရေး
- ၅။ လူ့အခွင့်အရေး
- ၆။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး

- က။ တိုင်းပြည်၏ အခြေခံအဆောက်အအုံများအား တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း (ဥပမာ - လမ်းများ ထပ်မံ တိုးချဲ့ဖောက်လုပ်ခြင်းနှင့် လမ်းမီးများရအောင် စီစဉ် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း)
နမူနာအဖြေ - ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး
- ခ။ ပညာရေးအခွင့်အလမ်းများ တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း (ဥပမာ - စာသင်ကျောင်းများ ထပ်မံ ဆောက်လုပ်ပေးခြင်း)
- ဂ။ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကို မြှင့်တင်ခြင်း (ဥပမာ - စက်ရုံသစ်များ ဆောက်လုပ်ခြင်း)
- ဃ။ ဒီမိုကရေစီ ခိုင်မာအားကောင်းအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း (ဥပမာ - လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ သင်းပင်း ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ စုဝေးခွင့်များ တိုးတက်ရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း)
- င။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများ တိုးမြှင့်ခံစားနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း (ဥပမာ - ဆေးရုံများ ထပ်မံ ဆောက်လုပ်ပေးခြင်း)
- စ။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုပဋိပက္ခများ၊ ဘာသာရေးပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းခြင်း (ဥပမာ - ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲများ ပြုလုပ်ခြင်း)
- ဆ။ အကျင့်ပျက်ခြစားမှု လျော့ပါးအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း (ဥပမာ - အကျင့်ပျက်ခြစားမှု တိုက်ဖျက်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ ဖွဲ့စည်းထူထောင်ခြင်း)
- ဇ။ အလုပ်လက်မဲ့များ လျော့ချခြင်း (ဥပမာ - အလုပ်အကိုင်များ ပိုမိုဖန်တီးပေးခြင်း)
- ဈ။ ဆင်းရဲမွဲတေမှု လျော့ချခြင်း (ဥပမာ - အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း ပညာသင်တန်းများ ပေးခြင်းနှင့် အသေးစား ချေးငွေများ ချပေးခြင်း)
- ည။ လျှပ်စစ်မီး အလွယ်တကူရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း (ဥပမာ - လျှပ်စစ်မီတာများ လျော့ချပေးခြင်း)
- ဋ။ လုံခြုံရေးတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း (ဥပမာ - ရဲတပ်ဖွဲ့များ တိုးချဲ့ဖွဲ့စည်းခြင်း)
- ဌ။ တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် ဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ခိုင်မာအားကောင်းအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း (ဥပမာ - ရာဇဝတ်မှုများအတွက် ထောင်ဒဏ်များ တိုးမြှင့် သတ်မှတ်ခြင်း)

လုပ်ငန်းများ

နိုင်ငံတော် ဘတ်ဂျက် (အသုံးစရိတ်)

၁။ အဖွဲ့များ ဖွဲ့၍ အောက်ဖော်ပြပါ စာရင်းကို လေ့လာပါ။ သင်တို့တွင် ဘတ်ဂျက် အေါ်လာ သန်းတစ်ရာ ရှိသည်။ ထိုဘတ်ဂျက်ကို မည်သို့ သုံးစွဲမည်နည်း။

- လူမှုဖူလုံရေး
- အမျိုးသားလုံခြုံရေး
- လူမှုရေးရာတရားမျှတမှု ရှိစေရေး
- တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် ဥပဒေစိုးမိုးရေး
- လူ့အခွင့်အရေး
- ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး

၂။ သင်တို့ ဘတ်ဂျက်ကို အတန်းသို့ တင်ပြ ဆွေးနွေးပြီး အဆိုပါ ဆုံးဖြတ်ချက်များ မည်သို့ ချမှတ်သည်ကို ရှင်းပြပါ။

၃။ တစ်တန်းလုံး သဘောတူမည့် အသုံးစရိတ် လျာထားချက်ကို ဆွေးနွေး ဆုံးဖြတ်ပါ။

ရန်ကုန်မြို့တော်ခန်းမ

ဃ။ ဒေသန္တရ အစိုးရနှင့် ဗဟိုအစိုးရ

နိုင်ငံအားလုံးတွင် ဒေသန္တရအစိုးရနှင့် ဗဟိုအစိုးရဟူ၍ ရှိကြသည်။ ဗဟိုအစိုးရသည် တစ်နိုင်ငံလုံး အရေးနှင့် ပတ်သက်၍ တာဝန်ရှိကြပြီး ဒေသန္တရ အစိုးရများသည် သက်ဆိုင်ရာ ဒေသများအတွက် (ဥပမာ - မြို့တော်၊ မြို့နယ် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်) တာဝန်ရှိကြသည်။

ဒေသန္တရ အစိုးရများကို အောက်ပါ အကြောင်းအရာများကြောင့် လိုအပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

- ဗဟိုအစိုးရသည် တစ်နိုင်ငံလုံး အရေးကိစ္စများကို ဗဟိုမြို့တော် တစ်ခုတည်းမှနေ၍ စီမံဆောင်ရွက်ရန် မဖြစ်နိုင်ခြင်း။
- ဒေသန္တရအစိုးရများသည် မိမိသက်ဆိုင်ရာဒေသ၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ၏ လိုအပ်ချက်နှင့် ပြဿနာများကို ပိုမို နားလည်ခြင်း၊ အထူးသဖြင့် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ကွဲပြားမှုများပြားသော နိုင်ငံမျိုးတွင် အထူး လိုအပ်ပေသည်။
- ဒေသန္တရဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများအား ဒေသန္တရ အစိုးရများက တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်ခြင်း အားဖြင့် လုပ်ငန်း မြန်ဆန် ထိရောက်မှုနှင့် ကုန်ကျစရိတ် သက်သာမှုတို့ ရှိစေခြင်း။

ဒေသန္တရ အစိုးရများသည် အောက်ပါ တာဝန်များရှိသည်။

- ဒေသခံလူထု၏ အရေးကိစ္စများနှင့် လိုအပ်ချက်များအား အလေးထား နားထောင်ခြင်း။
- ဒေသန္တရ ပြဿနာများအား ဆန်းစစ်ဖော်ထုတ်၍ ဖြေရှင်းခြင်း။
- ဒေသတွင်း အရင်းအမြစ်များအား စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်း။
- ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများအား စီစဉ် ရေးဆွဲ အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ခြင်း။
- ဒေသန္တရအစိုးရများသည် ဗဟိုအစိုးရထက် ပိုမို ဆက်သွယ်ရ လွယ်ကူသည်။ ထို့ကြောင့် ဒေသခံ ပြည်သူလူထုကို ဒီမိုကရေစီ ဖွံ့ဖြိုးမှုတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် အထောက်အကူ ပေးနိုင်သည်။

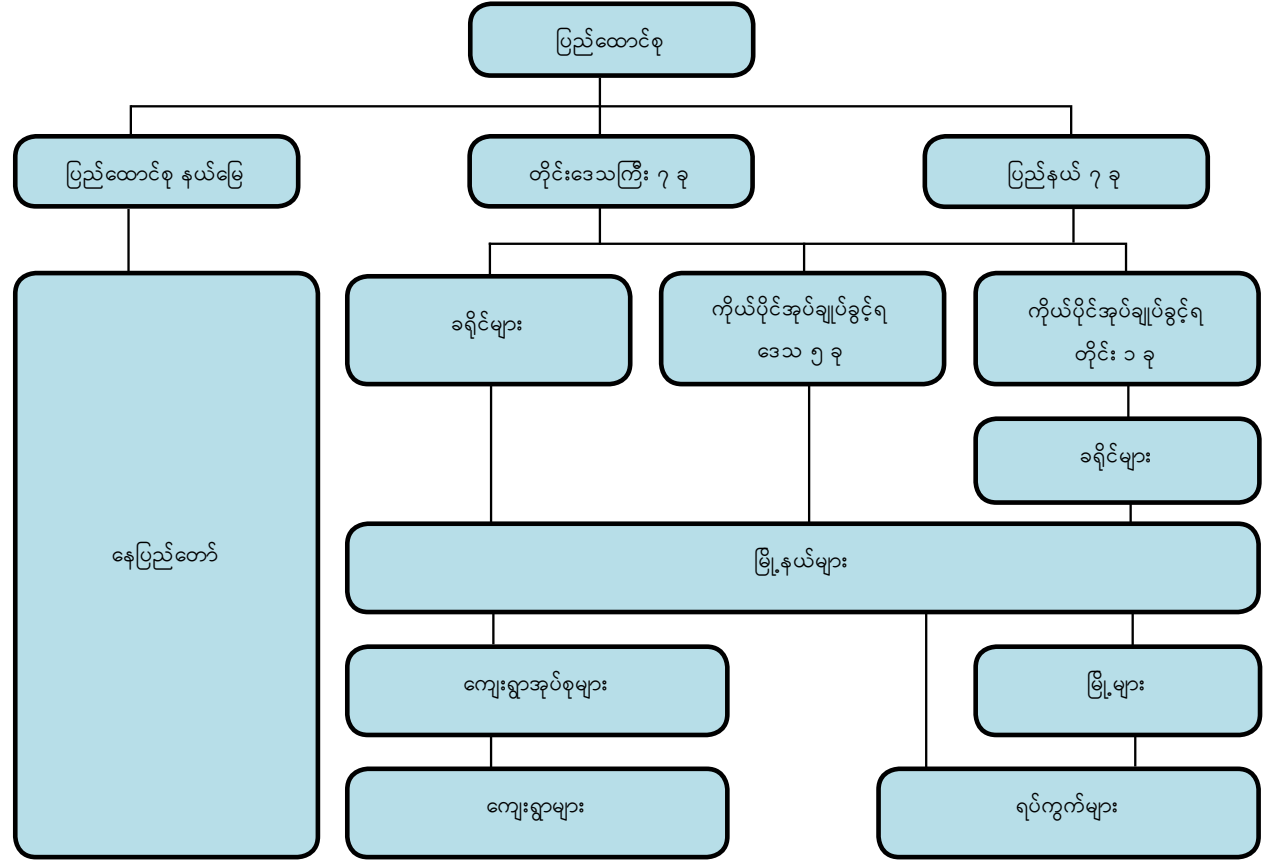
မြန်မာ့ရေးရာ

ပြည်နယ်/တိုင်း အစိုးရများနှင့် ဒေသန္တရ အစိုးရများ

ကျေးလက်ဒေသများတွင် အသေးငယ်ဆုံးသော အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားအဆင့်မှာ ကျေးရွာအဆင့်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါ ကျေးရွာများအလိုက် စုဖွဲ့ထားသော ကျေးရွာအစုအဖွဲ့ကို ကျေးရွာအုပ်စု (Village tract) ဟု သတ်မှတ်သည်။ မြို့ပြဒေသများတွင်မူ အသေးငယ်ဆုံးသော အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားအဆင့်မှာ ရပ်ကွက်အဆင့်ဖြစ်ပြီး မြို့ပေါ်ရှိ ဧရိယာအပိုင်းလိုက် သတ်မှတ် ခွဲခြားထားသော နယ်မြေများကို ဆိုလိုသည်။ ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအုပ်စု တစ်ခုလျှင် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးတစ်ဦးစီ ထားရှိသည်။ အဆိုပါ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသည် ရပ်/ရွာအတွင်း အရေးကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ မကောင်းတော့သည့် လမ်းများ ပြုပြင် ဖာထေးပေးခြင်း၊ ရပ်ရွာလူထုအချင်းချင်းကြား ဖြစ်ပွားသော ပဋိပက္ခများအား ဖြေရှင်းပေးခြင်း၊ ရပ်ရွာအဆင့် ကျန်းမာရေး စင်တာများအား ထိန်းသိမ်းပေးခြင်းစသည့် လုပ်ငန်းများအတွက် တာဝန်ရှိသည်။

မြို့ပြရပ်ကွက်များ၊ မြို့များ၊ တိုက်နယ်များနှင့် ကျေးရွာအုပ်စုများကို စုပေါင်း၍ မြို့နယ်ဟု သတ်မှတ်သည်။ မြို့နယ်အစိုးရရုံးသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနိမ့်ဆုံးအစိုးရအဆင့် ဖြစ်သည်။ မြို့နယ်အစိုးရများသည် ပျက်ယွင်းနေသော လမ်းများအား ပြုပြင်ပေးခြင်း၊ မြို့နယ်လူထု အချင်းချင်းကြား ဖြစ်ပွားသော ပဋိပက္ခများအား ဖြေရှင်းပေးခြင်း၊ ပညာရေးစီမံကိန်းများအား အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ပေးခြင်း၊ မြို့နယ် ကျန်းမာရေး စင်တာများအား ထိန်းသိမ်းပေးခြင်းနှင့် ဆင်းရဲသားများအား ကူညီပံ့ပိုးပေးခြင်းစသည့် လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ မြို့နယ်များအလိုက် စုဖွဲ့ထားသော မြို့နယ်အစုအဖွဲ့ကို ခရိုင်ဟု သတ်မှတ်ပြီး အဆိုပါ ခရိုင်များ စုပေါင်းခြင်းအားဖြင့် ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသကြီးများ ဖြစ်လာသည်။

မြန်မာနိုင်ငံကို ပြည်နယ် ၇ ခု၊ တိုင်းဒေသကြီး (ယခင်အခေါ်အရ - တိုင်း) ၇ ခု၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသ ၅ ခု၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းနယ်မြေ ၁ ခု၊ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေတစ်ခု (နေပြည်တော်) တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းကိုယ်စီတွင် ကိုယ်ပိုင်အစိုးရများ ရှိကြပြီး ထိုအစိုးရအဖွဲ့ကို ပြည်နယ်/တိုင်းဝန်ကြီးချုပ်များက ဦးဆောင်သည်။ ဝန်ကြီးချုပ်များကို သမ္မတက ခန့်အပ်သည်။ ပြည်နယ် ၇ ခုနှင့် တိုင်းဒေသကြီး ၇ ခုတို့တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အခွင့်အာဏာတန်းတူ ရှိကြသည်။ အဆိုပါ အစိုးရများသည် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/တိုင်းများ၏ စီးပွားရေး၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် လူမှုရေးကဏ္ဍများနှင့် ဆက်နွှယ်သော ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းခွင့် ရှိသည်။ ၎င်းတို့သည် မြေခွန်၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး အခွန်များနှင့် (ကျွန်းသစ်မှလွဲ၍) သစ်တောထွက်ပစ္စည်းဆိုင်ရာ အခွန်အားလုံးကို စည်းကြပ် ကောက်ခံခွင့် ရှိသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

အောက်ပါ ဖော်ပြချက်များအား မှား/ မှန် စိစစ် ဆုံးဖြတ်ပါ။ မှားပါက အဘယ်ကြောင့် မှားသည်ကို ရှင်းပြပါ။

- ၁။ မြို့နယ်များသည် မြန်မာအစိုးရယန္တရားစနစ်၏ နိမ့်ဆုံးအဆင့် ဖြစ်သည်။
- ၂။ ကျေးရွာအုပ်စု/ ရပ်ကွက် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသည် ဥပဒေပြုခွင့် ရှိကြသည်။
- ၃။ ပြည်နယ်/ တိုင်းဝန်ကြီးချုပ်များကို ပြည်သူလူထုက ရွေးချယ် တင်မြှောက်သည်။
- ၄။ အချို့သော ပြည်နယ်/ တိုင်း များသည် အခွင့်အာဏာ ပိုရှိကြသည်။
- ၅။ ပြည်နယ်/ တိုင်း အစိုးရများသည် အခွန်ကောက်ခံခွင့် မရှိကြပေ။

ဆွေးနွေးချက်

- ၁။ သင်တို့၏ အစိုးရသည် မည်သို့သော မူဝါဒဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်သင့်သည်ဟု သင့် အနေနှင့် ထင်မြင်ပါ သနည်း။
- ၂။ သင်ပါဝင်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းရှိ ပြဿနာများနှင့် အရေးကိစ္စများအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် မည်သို့သော ဥပဒေများ လိုအပ်သည် ထင်ပါသနည်း။
- ၃။ သင်ပါဝင်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ဒေသန္တရအစိုးရသည် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို မည်မျှ မြှင့်တင်ပေး သနည်း။

ပြန်လည်သုံးသပ်ချက်

ဒီမိုကရေစီ၏ ပြဿနာများသည် သင်ကိုယ်တိုင် အပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိနေပါသလား၊ မည်သည့် ပုံစံများဖြင့် သက်ရောက်မှု ရှိနေပါသနည်း။

၆.၁.၂ ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှု

အကြံပြုချက်များ

ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှုသည် အဘယ်နည်း။

ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှုဟူသည် အကောင်းဆုံးသော အစိုးရအုပ်ချုပ်မှု ပုံစံများကို ရည်ညွှန်းသတ်မှတ်သော အခြေခံမူများ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အခြေခံမူများ ရှိထားခြင်းအားဖြင့် အကျင့်ပျက်ခြစားခြင်း၊ အာဏာ အလွဲသုံးစားပြုခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်ရန် ခဲယဉ်းသွားစေသည်။ ၎င်းမူများသည် အစိုးရ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ် အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်သည့် နည်းလမ်းများကို တိုးတက်စေခြင်းအားဖြင့် ပြည်သူလူထု လိုအပ်ချက်များကို ပိုမို ကောင်းမွန်စွာ ဖြည့်ဆည်း ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်စေရန်အတွက်လည်း ရည်ရွယ်ပါသည်။

ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ချုပ်သည် ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် ပတ်သက်သော အခြေခံသွင်ပြင်လက္ခဏာ ၈ ရပ်ကို အောက်ပါအတိုင်း သတ်မှတ်ထားသည်။

- ၁။ လူတိုင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း
- ၂။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်း
- ၃။ ထိရောက်မှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည် ပြည့်ဝမှု ရှိခြင်း
- ၄။ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကိစ္စရပ်များကို တုံ့ပြန် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း
- ၅။ တာဝန်ခံမှုရှိခြင်း
- ၆။ စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုနှင့် နားလည် သည်းခံမှုရှိခြင်း
- ၇။ ခွင့်တူညီမျှမှုနှင့် လူတိုင်းပါဝင်နိုင်ခွင့်ရှိခြင်း (တန်းတူညီမျှမှု)
- ၈။ တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှုရှိခြင်း

အထက်ပါ သွင်ပြင်လက္ခဏာ ၈ ရပ်ထဲမှ ၆ ရပ်သည် အပိုင်း ၁ တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သော ဒီမိုကရေစီ၏ အခြေခံအင်္ဂါရပ်များတွင်လည်း ပါဝင်သည်။

သို့သော် ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှုသဘောတွင် အစိုးရများက ပြည်သူလူထု လိုအပ်ချက်များကို ထိရောက်စွာ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မှုလည်း ပါဝင်သည်။ အဆိုပါ သဘောတရားအရ အစိုးရများသည် ...

- က။ ပြည်သူလူထု၏ လိုအပ်ချက်နှင့် အလိုဆန္ဒများကို မှန်ကန်စွာ ထင်ဟပ်နိုင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ပေးရန်နှင့်
  - ခ။ ပြည်သူ့လိုအပ်ချက်များအား အောင်မြင်စွာ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သော နည်းလမ်းဖြင့် အဆိုပါ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ပေးရန် တာဝန်ရှိပါသည်။
- ထိုအတွက်ကြောင့် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုရှိခြင်း၊ ထိရောက်မှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည် ပြည့်ဝမှုရှိခြင်းတို့သည်လည်း အလားတူ အရေးပါလာခြင်း ဖြစ်သည်။

က။ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုရှိခြင်း

တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုရှိခြင်းဟူသည် အစိုးရအနေဖြင့် ပြည်သူတို့၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် စိုးရိမ်ပူပန်ချက်များအား မူဝါဒဆုံးဖြတ်ချက်များဖြင့် တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းပေးခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှု သဘောအရ အစိုးရသည် ပြည်သူ့လိုအပ်ချက်များနှင့် လိုအင်ဆန္ဒများကို ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်ပေသည်။ အစိုးရသည် ပြည်သူ့လိုအပ်ချက်များနှင့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို နားလည်နိုင်ရန်အတွက် ပြည်သူ့အသံကို အလေးထားနားထောင်ရန် အထူးအရေးကြီးသည်။

ထို့အပြင် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှု သဘောတရားအရ အစိုးရသည် အဆိုပါ သတင်းအချက်အလက်များကို လက်ခံဆောင်ရွက် လက်တွေ့မူဝါဒများအဖြစ် ပြောင်းလဲ ဖော်ဆောင်ပေးရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။

တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုကို အောက်ပါ နည်းလမ်းများဖြင့် မြင်တွေ့နိုင်သည်။

- အစိုးရများသည် ပြည်သူ့လိုအပ်ချက်နှင့် လိုအင်ဆန္ဒများပေါ် မူတည်၍ မူဝါဒ အပြောင်းအလဲများ ပြုလုပ်ပေးခြင်း။
- အစိုးရများသည် အဆိုပါ လုပ်ဆောင်မှုမျိုးကို ရွေးကောက်ပွဲဝန်းကျင် ကာလမျိုး၌သာ လုပ်ဆောင်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ အမြဲတမ်း လုပ်ဆောင်နေခြင်း။
- ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် လူနည်းစုများ၏ လိုအပ်ချက်များကိုလည်း ထည့်သွင်း စဉ်းစားပေးခြင်း။
- ပြည်သူ့အပေါ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်စေသော မူဝါဒများနှင့် ပတ်သက်၍ အစိုးရသည် အမှားကျူးလွန်မိကြောင်း ဝန်ခံ၍ မူဝါဒပြန်လည် တည်မတ်မှုများ ပြုလုပ်ပေးခြင်း။

၁။ ထိရောက်မှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည် ပြည့်ဝမှုရှိခြင်း

ထိရောက်မှုရှိခြင်း

ထိရောက်သော အစိုးရတစ်ရပ်သည် မိမိတို့ မူဝါဒ ရည်မှန်းချက်များအား ပေါက်မြောက် အောင်မြင်နိုင်စေသော လုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒ ရည်မှန်းချက်များသည် ပြည်သူ့လိုအပ်ချက်များ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရေး၊ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းပေးရေး စသည့် အရေးကိစ္စတို့နှင့် ဆက်နွှယ်နေလျက်ရှိသည်။ အဆိုပါ အရေးကိစ္စများကို မည်မျှ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သလဲ ပေါ် မူတည်၍ အစိုးရတစ်ရပ်၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက် ထိရောက်မှုကို တိုင်းတာပါသည်။ ထိရောက်မှုဟူသည် အောက်ပါတို့ကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။

- အစိုးရသည် မူဝါဒ ရည်မှန်းချက်များ ပြီးမြောက်စေနိုင်ရန်အတွက် သင့်တော်မှန်ကန်သော လုပ်ငန်းမျိုးများကို ရွေးချယ်နိုင်စွမ်းရှိခြင်း။
- အစိုးရသည် အဆိုပါ လုပ်ငန်းများအတွက် သင့်တော်မှန်ကန်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် အရင်းအမြစ်များကို ပေးစွမ်းနိုင်ခြင်း။
- အစိုးရသည် အဆိုပါ ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် အရင်းအမြစ်များကို သင့်တော် မှန်ကန်သော လူများထံသို့ ပေးနိုင်စွမ်းရှိခြင်း။

စွမ်းဆောင်ရည် ပြည့်ဝမှုရှိခြင်း

စွမ်းဆောင်ရည် ပြည့်ဝမှုရှိခြင်းဟူသည် တစ်စုံတစ်ခုအား အကောင်းဆုံးပုံစံဖြင့် လုပ်နိုင်စွမ်းရှိခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ၎င်းတို့ထဲတွင် အလျင်မြန်ဆုံးနှင့် ကုန်ကျစရိတ် အသက်သာဆုံးနည်းဖြင့် လုပ်နိုင်စွမ်းရှိခြင်း မျိုးလည်း ပါဝင်သည်။

အစိုးရများအတွက်မူ စွမ်းဆောင်ရည်ပြည့်ဝခြင်းဟူသည် မိမိတွင် ရှိထားသော အရင်းအမြစ်ကို အကောင်းဆုံး အသုံးပြု၍ လိုအပ်သော လုပ်ငန်းများအား ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်း ရှိခြင်းမျိုးကို ဆိုလိုသည်။ အရင်းအမြစ်ဟု ဆိုရာတွင် လူများ၊ ပစ္စည်းများ၊ အခွင့်အလမ်းများနှင့် အခွန်ဘဏ္ဍာငွေများ ပါဝင်ပါသည်။ စွမ်းဆောင်ရည် ပြည့်ဝခြင်းဟူသည် အောက်ပါတို့ကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။

- ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေများနှင့် အရင်းအမြစ်များအား အလဟဿ လေလွင့်မှု နည်းပါးစေခြင်း။
- ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေများနှင့် အရင်းအမြစ်များအား လွဲမှားစွာ စီမံခန့်ခွဲမှု နည်းပါးစေခြင်း။
- ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် အရင်းအမြစ်များအား အချိန်နှင့် တပြေးညီ ပေးနိုင်စွမ်းရှိခြင်း (မဖြစ်မနေ အရေးကြီးသော ဝန်ဆောင်မှုများတွင် နှောင့်နှေး ကြန့်ကြာမှု လုံးဝ မရှိခြင်း။)

လေ့ကျင့်ခန်း

အောက်ပါဖော်ပြချက်များအား မှား / မှန် စိစစ်ပြပါ။ မှားပါက အဘယ်ကြောင့် မှားသည်ကို ရှင်းပြပါ။

- က။ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှု သဘောတရား အရ အစိုးရများသည် ပြည်သူ့အသံကို အလေးထား နားထောင်ဖို့ လိုအပ်ပေသည်။
- ခ။ အစိုးရတစ်ရပ်သည် လုပ်ငန်းများ အား ကုန်ကျစရိတ် အသက်သာဆုံး နည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်လျှင် ၎င်းအစိုးရကို ထိရောက်မှုရှိသော အစိုးရဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။
- ဂ။ စွမ်းဆောင်ရည် ပြည့်ဝခြင်းဟူသည် စီမံခန့်ခွဲမှု လွှဲမှားခြင်းနှင့် လေလွင့်မှု ရှိခြင်းများ မဖြစ်ပေါ်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းမျိုးကို ဆိုလိုသည်။

ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှု အခြေပြဿနာ

အောက်ပါဇယားကိုဖြည့်စွက်ပါ။ သင်၏ ကျောင်း/ အဖွဲ့အစည်း/ ဒေသန္တရအစိုးရတွင် ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှု သွင်ပြင်လက္ခဏာများ မည်မျှ ရှိသည်ကို ပေးထားသော ဇယားကွက်အတိုင်း အဆင့် သတ်မှတ်ပါ။

ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှု အစီရင်ခံစာပြဿနာ					
အဖွဲ့အစည်းအမည် - _____					
သွင်ပြင်လက္ခဏာရပ်များ	အကြောင်းအရာ ဖော်ပြချက်	ညံ့	သင့်	ကောင်း	အလွန်ကောင်း
၁။ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုရှိခြင်း	သက်ဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ၏ သက်ရောက်မှုကို ခံရမည့် မည်သူမဆို အဆိုပါ ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်မှုဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ခွင့် ရှိသည်။				
၂။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်း	ပြည်သူတို့သည် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရသည့် အကြောင်းအရင်းများနှင့် ချမှတ်မှုပုံစံများကို ရှင်းလင်းစွာ တွေ့မြင်ရသည်။ မည်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ၊ အကြံဉာဏ်များနှင့် နည်းပညာ အကူအညီများ သုံးသွားသလဲ ဆိုသည်ကိုလည်း ရှာဖွေရယူ သိရှိနိုင်သည်။				
၃။ ထိရောက်မှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည် ပြည့်ဝမှုရှိခြင်း	အစိုးရသည် လက်လှမ်းမီသော လူအင်အားများ၊ အရင်းအမြစ်များနှင့် အချိန်တို့ကို အကောင်းဆုံး အသုံးချ၍ မိမိလူထုအတွက် အကောင်းဆုံးရလဒ်များကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်သည်။				
၄။ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုရှိခြင်း	လူထုလိုအပ်ချက်များကို အချိန်နှင့်တပြေးညီ သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ တုံ့ပြန် ဖြည့်ဆည်းပေးသည်။				
၅။ တာဝန်ခံမှုရှိခြင်း	ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်သူများသည် ၎င်းတို့ဆုံးဖြတ်ချက်များ၏ အကျိုးဆက်ကို တာဝန်ခံမှု ရှိကြသည်။				
၆။ စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုနှင့် နားလည်သည့်ခံမှုရှိခြင်း	လူနည်းစုများနှင့် အခြားလူမှုအုပ်စုများသည် အားလုံးသဘောတူ လက်ခံနိုင်သော အဖြေကို ပူးပေါင်းရှာဖွေဖော်ထုတ်နိုင်သည်။				
၇။ ခွင့်တူညီမျှမှုနှင့် အားလုံးပါဝင်နိုင်မှုရှိခြင်း	အပယ်ခံလူမှုအုပ်စုများ အပါအဝင် အားလုံးသော လူများသည် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်မှုဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်ခွင့် ရကြသည်။				
၈။ တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှုရှိခြင်း	ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် အာဏာသုံးစွဲမှုများကို သတ်မှတ်ဥပဒေမူဘောင်နှင့်အညီ ချမှတ်ကျင့်သုံးသည်။				

ဆွေးနွေးချက်

- ၁။ ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှုသည် ဒီမိုကရေစီတွင် အဘယ်ကြောင့် အရေးကြီးသနည်း။
- ၂။ ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှုသည် မည်သည့် ပြဿနာများကို လျှော့ချပေးနိုင်ပါသနည်း။
- ၃။ သင်ပါဝင်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှုမျိုး ရရှိရန် မည်သည့် စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေသနည်း။
- ၄။ သင်ပါဝင်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် စီမံအုပ်ချုပ်မှု တိုးတက် ကောင်းမွန်လာစေရန် မည်သို့ လုပ်ဆောင်နိုင်မည်နည်း။

ပြန်လည်သုံးသပ်ချက်

ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှု သွင်ပြင်လက္ခဏာ ၈ ရပ်ထဲတွင် မည်သည့် သွင်ပြင်လက္ခဏာရပ်က အရေးအကြီးဆုံးဟု သင်ထင်မြင်ပါသနည်း။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ ထင်မြင်ရသည်ကို ရှင်းပြပါ။

အကြိုသင်ခန်းစာ

အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးမှုဟူသည် အဘယ်နည်း။

၆.၁.၃ အာဏာခွဲဝေ ကျင့်သုံးမှုစနစ်

က။ အစိုးရမဏ္ဍိုင်သုံးရပ်

အစိုးရတွင် ပင်မလုပ်ငန်း တာဝန်ကြီး ၂ရပ် ရှိသည်။ ဥပဒေပြုခြင်း၊ ဥပဒေများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်းနှင့် အဆိုပါ ဥပဒေများကို ဖြစ်မြောက်အောင် ကြပ်မတ်ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ လုပ်ငန်းများကို အစိုးရ၏ အောက်ပါ မဏ္ဍိုင်ကြီး ၃ ရပ်က လက်တွေ့ ဆောင်ရွက်ရသည်။

- ဥပဒေပြုမဏ္ဍိုင် (ဥပဒေပြုခြင်း)
- အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင် (ဥပဒေများကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း)
- တရားရေးမဏ္ဍိုင် (ဥပဒေများကို ဖြစ်မြောက်အောင် ကြပ်မတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း)

ဒီမိုကရေစီတွင် အဆိုပါ မဏ္ဍိုင်ကြီး ၃ ရပ်သည် သီးခြားလွတ်လပ်စွာ ရပ်တည်နိုင်ဖို့ အရေးကြီးသည်။ မဏ္ဍိုင်တစ်ခုချင်းစီတွင် ကိုယ်ပိုင်လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၊ တာဝန်များနှင့် အခွင့်အာဏာများ ရှိကြသည်။ မည်သည့် မဏ္ဍိုင်ကမှ တစ်ဦး၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ တာဝန်နှင့် အခွင့်အာဏာတို့ကို တစ်ဦးက ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း မပြုနိုင်စေရန် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေက ထိန်းကျောင်းထားသည်။

၎င်းကို အာဏာခွဲဝေ ကျင့်သုံးမှုစနစ်ဟု ခေါ်သည်။ ဒီမိုကရေစီ အစိုးရများသည် အဆိုပါ အယူအဆအပေါ် အခြေခံထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ခ။ အာဏာခွဲဝေ ကျင့်သုံးမှုစနစ်

အာဏာခွဲဝေ ကျင့်သုံးမှုစနစ်၏ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်မှာ အာဏာရှင်စနစ်ကို တားဆီးရန် ဖြစ်သည်။ မည်သည့် မဏ္ဍိုင်ကမှ တစ်ခုကို တစ်ခု ဝင်ရောက် စွက်ဖက် ခြယ်လှယ်ခြင်းမျိုး မရှိရအောင် ၎င်းက ထိန်းကျောင်းပေးသည်။

အာဏာရှင် အစိုးရ အတော်များများတွင် အာဏာကို မဏ္ဍိုင်တစ်ခုတည်း (အများအားဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေး မဏ္ဍိုင်) ကသာ ချုပ်ကိုင်ထားလေ့ ရှိကြသည်။ အခြား မဏ္ဍိုင်အားလုံးကို အုပ်ချုပ်ရေး မဏ္ဍိုင်တစ်ခု တည်းက ချုပ်ကိုင်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို အားနည်းချည့်နှံစေပြီး အကျင့်ပျက် ခြစားမှုနှင့် အာဏာလွှဲသုံးစားမှုတို့ကို ဖြစ်စေတတ်ပါသည်။ အာဏာခွဲဝေ ကျင့်သုံးမှု စနစ်သည် အာဏာကို မတူသော မဏ္ဍိုင်အသီးသီးကြား ခွဲဝေ အပ်နှင်းထားခြင်းကြောင့် မဏ္ဍိုင် တစ်ရပ်တည်းက အာဏာအလွန်အကျွံ ရရှိထားခြင်းမျိုး မရှိနိုင်တော့ပေ။

အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးမှုစနစ် ရှိထားခြင်းအားဖြင့် မဏ္ဍိုင်တစ်ရပ်ရပ်သည် အခြားမဏ္ဍိုင်များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မရှိဘဲ မည်သည့် လုပ်ငန်းကိုမှ လုပ်ဆောင်ဖို့ရာ မဖြစ်နိုင်ပေ။ အရေးကြီးသော ဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ် မဏ္ဍိုင်အားလုံး၏ သဘောတူညီမှုကို ရယူနိုင်ခြင်းသည် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ နားလည်သည့်ခံမှုနှင့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုတို့ကိုလည်း တိုးမြှင့်စေနိုင်ပါသည်။

အောက်ပါဖော်ပြချက်များအား မှား/ မှန် စိစစ် ဆုံးဖြတ်ပါ။ မှားပါက အဘယ်ကြောင့် မှားသည်ကို ရှင်းပြပါ။

လေ့ကျင့်ခန်း

- က။ အုပ်ချုပ်ရေး မဏ္ဍိုင်သည် ဥပဒေပြုရန် တာဝန်ရှိသည်။
- ခ။ ဒီမိုကရေစီ အစိုးရများသည် အာဏာများကို အခြားသော မဏ္ဍိုင်များအား ခွဲဝေအပ်နှင်းခြင်းအားဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေး မဏ္ဍိုင်၏ အာဏာကို ကန့်သတ်ပေးသည်။
- ဂ။ အာဏာခွဲဝေ ကျင့်သုံးမှုစနစ်သည် မဏ္ဍိုင် ၃ ရပ် စလုံးအား အတူတကွ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်စေရန် တွန်းအားပေးသည်။

ဂ။ အပြန်အလှန် ထိန်းညှိမှုစနစ်

အာဏာခွဲဝေ ကျင့်သုံးသော အစိုးရစနစ်တွင်

- ထိန်းခြင်းဟူသည် အခြားမဏ္ဍိုင်များ၏ လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်မှုများကို ကြပ်မတ်ရန် မဏ္ဍိုင် အသီးသီး၌ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တာဝန်များ ရှိနေခြင်းကို ဆိုလိုသည်။
- ညှိခြင်းဟူသည် ထိုမဏ္ဍိုင်တစ်ခုခြင်းစီ၏ အာဏာကို ကန့်သတ်ထားမှုများ ဖြစ်သည်။ မဏ္ဍိုင်တစ်ခုသည် အခြားတစ်ထက် အာဏာလုပ်ပိုင်ခွင့် လွန်ကဲစွာ ရှိမနေအောင် ထိန်းညှိထားခြင်း ဖြစ်သည်။

အပြန်အလှန် ထိန်းညှိမှုစနစ်သည် အာဏာအလွဲသုံးစားပြုမှုကို တားဆီးပေးနိုင်ပြီး မည်သည့် မဏ္ဍိုင်မှ အာဏာအလွန်အကျွံ ကြီးမားနေခြင်းမျိုး မဖြစ်ရအောင် ထိန်းကျောင်းပေးသည်။ အပြန်အလှန် ထိန်းညှိမှု စနစ်သည် အာဏာအလွဲသုံးစားပြုမှုကို အောက်ပါ နည်းလမ်း ၃ သွယ်ဖြင့် တားဆီးပေးနိုင်သည်။

- ၁။ အရေးကြီးသော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် အခြားသော လူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်နိုင်အောင် ၎င်းက စီမံထိန်းကျောင်းပေးသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေကို ပြင်မည်ဆိုလျှင် အချက် ၂ ချက်နှင့် ပြည့်စုံရန် လိုအပ်သည်။ ပထမတစ်ချက်မှာ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အများစုက အဆိုပါ ပြင်ဆင်ခြင်း ဆုံးဖြတ်ချက်ကို လက်ခံ သဘောတူ အတည်ပြုရန် လိုအပ်ခြင်းဖြစ်ပြီး ဒုတိယတစ်ချက်မှာ လူထုဆန္ဒခံယူပွဲ ပြုလုပ်၍ နိုင်ငံသား အများစုက အဆိုပါ ပြင်ဆင်မှုကို မဲပေးထောက်ခံရန် လိုအပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။
- ၂။ ဆုံးဖြတ်ချက် တစ်ခုခုကို အခြားသော လူပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် မဏ္ဍိုင်အဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်ရပ်က သဘောမတူလျှင် တစ်ချက်လွှတ် ဗီတိုအာဏာဖြင့် ပယ်ချနိုင်ရန် အတွက်လည်း ၎င်းစနစ်က စီမံပေးထားသည်။ ဥပမာ - ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေး ကောင်စီတွင် ကောင်စီ၏ မည်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုမဆို သဘောမတူပါက တစ်ချက်လွှတ် ဗီတိုအာဏာဖြင့် ပယ်ချခွင့် ရှိထားသော နိုင်ငံ ၅ နိုင်ငံ ရှိသည်။ အမေရိကန်၊ ဗြိတိန်၊ ပြင်သစ်၊ ရုရှားနှင့် တရုတ်တို့ ဖြစ်သည်။
- ၃။ ၎င်းစနစ်တွင် အချို့သော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို လုံးဝမချမှတ်နိုင်စေရန် တားမြစ်ထားသည့် ဥပဒေများလည်း ရှိပေသည်။ ဥပမာ - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ နိုင်ငံသား အခွင့်အရေး ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်သော မည်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်မျိုးကိုမဆို အစိုးရအနေဖြင့် ချမှတ်ခွင့် မရှိခြင်း ဖြစ်သည်။

အပြန်အလှန် ထိန်းညှိမှုစနစ်တွင် မဏ္ဍိုင်အချင်းချင်းသည် အတူတကွ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် အလို့ငှာ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အပြန်အလှန် မှီခိုမှု ရှိနေစေရန်လည်း စီမံပေးထားသည်။ ဥပမာ - မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွှတ်တော်သည်သာ ဥပဒေများကို ပြုခွင့် အာဏာရှိသည်။ သမ္မတသည် အဆိုပါ ဥပဒေကို အတည်ပြုပေးရန် အာဏာရှိသည်။ သမ္မတသည် ၎င်း အတည်ပြုလိုသော ဥပဒေကို ကိုယ်တိုင်ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းခွင့် မရှိပေ။ သမ္မတက အတည်မပြုလိုသော ဥပဒေကိုလည်း လွှတ်တော်က အတည်ပြုပေးခွင့် မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် သမ္မတနှင့် လွှတ်တော်တို့ကြား စေ့စပ်ညှိနှိုင်းသဘောတူညီမှု ယူနိုင်မှသာ ဥပဒေတစ်ရပ် ဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ သဘောတူညီမှု မယူနိုင်ပါက မည်သည့် ဥပဒေမှ ဖြစ်လာနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။

လေ့ကျင့်ခန်း

အောက်ပါဖော်ပြချက်များအား မှား/ မှန် စိစစ် ပြပါ။ မှားပါက အဘယ်ကြောင့် မှားသည်ကို ရှင်းပြပါ။

- က။ အပြန်အလှန် ထိန်းညှိခြင်းစနစ်သည် အစိုးရအား ပိုမိုပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိစေရန် ထိန်းကျောင်းပေးသည်။
- ခ။ အပြန်အလှန် ထိန်းညှိမှုစနစ်သည် အစိုးရအား ဥပဒေများ လျင်မြန်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အားဖြည့် ကူညီပေးသည်။
- ဂ။ ဗီတို (ပယ်ဖျက်) သည့် အာဏာဟူသည် တစ်ဦးတစ်ယောက် (သို့) အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့က အခြားသော တစ်ဦးတစ်ယောက် (သို့) အဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပယ်ဖျက်နိုင်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

လုပ်ငန်းများ

ငြင်းခုံ ဆွေးနွေးခြင်း (Debate) – အပြန်အလှန် ထိန်းညှိမှုစနစ်

အောက်ပါစာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှု၍ ညွှန်ကြားသည့်အတိုင်း လုပ်ဆောင်ပါ။

လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အလွန်အကျွံ ရရှိထားသော မည်သူမဆို အကျင့်ပျက် ခြစားပြီး အာဏာအလွဲသုံးစားမှုများ ပြုလုပ်လာနိုင်ပေသည်။ ထိုအကြောင်း ကြောင့်ပင် ခေါင်းဆောင်များ လိုက်နာကျင့်သုံးဖို့ရာ ဥပဒေ ၂ ရပ် ရှိထားဖို့ လိုပါသည်။

၁။ ခေါင်းဆောင်များ လုံးဝချမှတ်ခွင့် မရှိသော ဆုံးဖြတ်ချက်တချို့ကို သတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းထားရမည်။

၂။ ခေါင်းဆောင်များ အားလုံးသည် ၅ နှစ် သက်တမ်းပြည့်သွားသည့် အခါတိုင်း အာဏာ စွန့်လွှတ်ရမည်။ ၎င်းကိုယ်စား နောက်တက်လာမည့်သူသည် လူကြိုက်များမှု သိပ်မရှိသည့်တိုင်အောင် ထိုသို့ပင် ပြုလုပ်ရမည်။

- ၁။ အဖွဲ့ဝင် ၃ ဦးစီ ပါဝင်သော အဖွဲ့များ ဖွဲ့ပါ။ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ချင်းစီသည် ...
  - တစ်ဦးက အဆိုပါ အယူအဆကို ထောက်ခံသူများအား ကိုယ်စားပြု၍ ဆွေးနွေး တင်ပြပါ။
  - တစ်ဦးက အဆိုပါ အယူအဆကို ဆန့်ကျင်သူများအား ကိုယ်စားပြု၍ ဆွေးနွေး တင်ပြပါ။
  - နောက်တစ်ဦးက သတင်းထောက် ဖြစ်သည်။ ၎င်းက ငြင်းခုံ ဆွေးနွေးပွဲ (Debate) အပြီးတွင် အထက်ပါ ကိုယ်စားလှယ် ၂ ဦးအား မေးခွန်းများ မေးပါ။
- ၂။ ငြင်းခုံ ဆွေးနွေးပွဲ (Debate) နှင့် မေးခွန်း မေးမြန်းခြင်းများ လုပ်ဆောင်ပါ။
- ၃။ ဆိုခဲ့ပါ အယူအဆနှင့် ပတ်သက်၍ ထောက်ခံခြင်း/ ဆန့်ကျင်ခြင်း အကြောင်းအချက်များကို တစ်တန်းလုံး အနေဖြင့် ဆွေးနွေးပါ။
- ၄။ အကြံပြုချက်များကို ထောက်ခံသည် (သို့) ကန့်ကွက်သည်ကို တစ်တန်းလုံး မဲပေး၍ ဆုံးဖြတ်ပါ။

ဆွေးနွေးချက်

- ၁။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက် သို့မဟုတ် မဏ္ဍိုင်အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုတည်းက အာဏာ အလွန်အကျွံ ရရှိ ထားခြင်းအားဖြင့် မည်သို့သော အန္တရာယ်များ ဖြစ်လာနိုင်သနည်း။
- ၂။ အပြန်အလှန် ထိန်းညှိမှုစနစ်သည် ဒီမိုကရေစီတွင် အဘယ်ကြောင့် အရေးကြီးသနည်း။
- ၃။ အာဏာခွဲဝေ ကျင့်သုံးမှုစနစ်တွင် မည်သို့သော အားသာချက်များနှင့် အားနည်းချက်များ ရှိသနည်း။

ပြန်လည်သုံးသပ်ချက်

- ၁။ သင့်ဘဝတွင် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်က အာဏာ အလွန်အကျွံ ရရှိပြီး အာဏာအလွဲသုံးစား ပြုလုပ်သည်ကို တွေ့ကြုံဖူးပါသလား။ မည်သို့ ဖြစ်ပျက်ခဲ့ပါသနည်း။ ထိုအခြေအနေကြောင့် သင်မည်သို့ ခံစားခဲ့ရပါသနည်း။
- ၂။ ထိုသို့သော အခြေအနေမျိုး မဖြစ်ပေါ်အောင် တားဆီးရန် မည်သို့ လုပ်ဆောင်နိုင်မည်နည်း။

၆.၂ အစိုးရမဏ္ဍိုင်ကြီး ၃ ရပ်

၆.၂.၁ ဥပဒေပြုမဏ္ဍိုင်

အလွှာသင်ခန်းစာ

ဥပဒေပြုမဏ္ဍိုင်ဟူသည် အဘယ်နည်း။

ဥပဒေပြုမဏ္ဍိုင် (ပါလီမန် သို့မဟုတ် လွှတ်တော်ဟု ခေါ်ကြသည်) ကို မတူညီသော လူမှု အသိုင်းအဝိုင်း အသီးသီး (ဥပမာ - နိုင်ငံတွင်းရှိ မြို့နယ်များ) မှ ကိုယ်စားလှယ်များ (ပါလီမန်အမတ် သို့မဟုတ် လွှတ်တော်အမတ်ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်) ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော် ဟူသည် လိုအပ်သော ဥပဒေများကို ပြုပေးရန် တာဝန်ရှိသော အစိုးရယန္တရားတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗဟိုအဆင့် လွှတ်တော်များ (ပြည်ထောင်စုအဆင့် လွှတ်တော်များ) နှင့် ဒေသအဆင့် လွှတ်တော်များ (ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် လွှတ်တော်များ) ဟူ၍ ရှိကြသည်။

ဥပဒေပြု လွှတ်တော်တွင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် မိမိအား ရွေးချယ်တင်မြှောက်လိုက်သော ပြည်သူလူထု (မဲဆန္ဒရှင်လူထု) ၏ လိုအပ်ချက်နှင့် လိုအင်ဆန္ဒများကို ကိုယ်စားပြုကြရသည်။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် ဥပဒေကြမ်း တစ်ရပ်က မိမိတို့ မဲဆန္ဒနယ် လူထုအပေါ် မည်သည့် သက်ရောက်မှုများ ရှိလာနိုင်ကြောင်းကိုလည်း ရှင်းလင်းအသိပေး ပြောဆိုနိုင်သည်။ ၎င်း အမတ်များသည် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်အား ထောက်ခံရန် သို့မဟုတ် ကန့်ကွက်ရန်အတွက် အခြား လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များကိုလည်း ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း စည်းရုံးနိုင်သည်။ လိုအပ်သော ပြင်ဆင် ဖြည့်စွက်မှုများကိုလည်း အကြံပြုနိုင်သည်။ ဥပဒေပြု လွှတ်တော်များသည် သက်ဆိုင်ရာ လူမှု အသိုင်းအဝိုင်း အားလုံး၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် လိုအင်ဆန္ဒများကို ညှိနှိုင်း၍ အားလုံးအတွက် မျှတသော ဥပဒေများ ပြုပေးရန် ကြိုးပမ်းကြရသည်။

လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားလှယ်များသည် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်အား အများစု သဘောတူ ထောက်ခံမှု ရသည်အထိ လေ့လာသုံးသပ်၊ ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်၊ ဆွေးနွေး၊ ညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ်ကြရသည်။ မတူကွဲပြားသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း အသီးသီးနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများတွင် မတူညီသော လိုအပ်ချက်များနှင့် အရေးကိစ္စများ ရှိကြသည့်အလျောက် စေ့စပ်ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ်ရန် ခက်ခဲလှသည်။ သို့အတွက်ကြောင့် ဥပဒေတစ်ရပ်ကို ပြုမည်ဆိုလျှင် အချိန်များစွာယူရပြီး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများစွာ ပြုလုပ်ရသည်။

လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အများစုက ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်အား ထောက်ခံမဲပေးပြီးဆိုလျှင် အဆိုပါ ဥပဒေကြမ်းကို အတည်ပြုပြီး (လွှတ်တော်က လက်ခံအတည်ပြုပြီး) ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ အခြားသော အစိုးရမဏ္ဍိုင်များက အဆိုပါ ဥပဒေကြမ်းကို လက်ခံလျှင် ၎င်း ဥပဒေကြမ်းသည် ဥပဒေ ဖြစ်လာသည်။

၁။ အောက်ပါလုပ်ငန်းအဆင့်များကို အစဉ်လိုက်ပြန်စီပါ။

လေ့ကျင့်ခန်း

ဥပဒေများ အတည်ပြုပုံ

က။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်အား ဆွေးနွေးငြင်းခုံ၊ ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်မှုများ ပြုလုပ်ရသည်။

ခ။ ဥပဒေကြမ်းကို လွှတ်တော်က အတည်ပြုသည်။

ဂ။ လွှတ်တော်တွင်းရှိ ကိုယ်စားလှယ်အများစုသည် ဥပဒေကြမ်းအား ထောက်ခံမဲ ပေးကြသည်။

ဃ။ ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်အား ကိုယ်စားလှယ်တစ်စုက အဆိုပြုသည်။

- ၂။ အောက်ပါဖော်ပြချက်များအား မှား/ မှန် စိစစ် ဆုံးဖြတ်ပါ။ မှားပါက အဘယ်ကြောင့် မှားသည်ကို ရှင်းပြပါ။
- က။ မြန်မာနိုင်ငံရှိပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီး အားလုံးတွင် လွှတ်တော်များ ရှိကြသည်။
  - ခ။ ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်ကို လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အားလုံးထောက်ခံမှသာ အတည်ပြုနိုင်သည်။

မြန်မာ့ရေးရာ

ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်

ဥပဒေပြုမဏ္ဍိုင်

- ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ဟုခေါ်သော လွှတ်တော် ၂ ရပ်ရှိသည့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော် စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည်။
- ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ရှိ အဆိုပါ လွှတ်တော် ၂ ရပ်ကို ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် အမျိုးသားလွှတ်တော်ဟူ၍ ခေါ်သည်။
- ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် ပြည်ထောင်စုအဆင့် ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းခြင်း၊ ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး ဘတ်ဂျက်များကို စိစစ်ခြင်း အတည်ပြုပေးခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်ရာ မဲဆန္ဒနယ်များ၏ အကျိုးစီးပွားများကို အစိုးရအတွင်း၌ ကိုယ်စားပြုပေးခြင်းစသည့် လုပ်ငန်းများအတွက် တာဝန်ရှိသည်။
- ဥပဒေများကို လွှတ်တော် ၂ ရပ်စလုံးက လက်ခံအတည်ပြုပြီးမှသာ သမ္မတသို့ ထောက်ခံအတည်ပြုချက် ရယူရန် ပေးပို့ရသည်။
- လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကို ၅ နှစ်တစ်ကြိမ် ရွေးချယ် တင်မြှောက်သည်။

ပြည်သူ့လွှတ်တော် (အောက်လွှတ်တော်)

- ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကို အဖွဲ့ဝင်ကိုယ်စားလှယ် ၄၄၀ ဦး ထက် မပိုသော ဦးရေဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။
- ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင်း အမတ်နေရာ အားလုံး၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကို တပ်မတော်ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်က တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်သော တပ်မတော် ကိုယ်စားလှယ်များ အတွက် သတ်မှတ်ပေးရသည်။ ကျန် ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းကို မြို့နယ်အလိုက် (ဥပမာ - တစ်မြို့နယ်လျှင် တစ်ဦး) ရွေးချယ် တင်မြှောက်သော ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။

အမျိုးသားလွှတ်တော် (အထက်လွှတ်တော်)

- အမျိုးသားလွှတ်တော်ကို အဖွဲ့ဝင်ကိုယ်စားလှယ် ၂၂၄ ဦး ထက် မပိုသော ဦးရေဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး တစ်ခုချင်းစီမှ အသီးသီး ရွေးကောက် တင်မြှောက်ထားသော ကိုယ်စားလှယ် ၁၂ ဦးစီကို အမျိုးသားလွှတ်တော်သို့ ပို့ပေးရသည်။
- တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးတစ်ခုစီအတွက် တပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ် ၄ ဦးစီကို အမျိုးသားလွှတ်တော်သို့ တိုက်ရိုက်ခန့်အပ် ပေးပို့ရသည်။ (ခန့်အပ်ခံ တပ်မတော်သားကိုယ်စားလှယ် စုစုပေါင်း ၅၆ ဦး ရှိသည်။)

ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်များ

- ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် အမျိုးသားလွှတ်တော်တို့အပြင် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော် ၁၄ ခု လည်း ရှိသေးသည်။ အဆိုပါ လွှတ်တော်အသီးသီးကိုမူ သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အတွင်းရှိ မြို့နယ်များမှ တစ်မြို့နယ်လျှင် ၂ ဦးကျစီ ရွေးကောက် တင်မြှောက်ထားသော ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။ နိုင်ငံရှိ စုစုပေါင်း လူဦးရေ၏ ၀.၁ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အထက်ရှိသော တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများသည် မိမိတို့ နေထိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်များ၌ တိုင်းရင်းသား လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးကျစီ ရွေးကောက် တင်မြှောက်ခွင့်ရှိသည်။ ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်သည် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်များအတွက် တပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ်များကိုလည်း တိုက်ရိုက် ခန့်အပ်ရသည်။ တပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ်များ၏ အရေအတွက်သည် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတို့အပေါ် မူတည်၍ အပြောင်းအလဲရှိသည်။ သို့သော် ရွေးကောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ် အားလုံး၏ သုံးပုံတစ်ပုံရှိသည်။
- ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်များသည် မိမိတို့ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးနှင့် တိုက်ရိုက် သက်ဆိုင်သော အရေးကိစ္စများ (ဥပမာ - လမ်းများ၊ အများပြည်သူပိုင်နေရာများ၊ လျှပ်စစ်မီးနှင့် ရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ) နှင့် ပတ်သက်၍ ဥပဒေ ပြုခွင့်အာဏာ ရှိသည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အသုံးစရိတ်များကိုလည်း အတည်ပြုပေးခွင့်အာဏာ ရှိသည်။

- ၁။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်တို့၏ အခန်းကဏ္ဍများကို ဖော်ပြပါ။
- ၂။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင်းရှိ ကိုယ်စားလှယ်နေရာ မည်မျှ ရာခိုင်နှုန်းကို တပ်မတော်အတွက် သတ်မှတ်ပေးရသနည်း။
- ၃။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်များတွင် တပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ်များ ရှိပါသလား။

ဇယားချဉ်ခန်း

ဥပဒေပြုခြင်း၊ ပုံစံပြု သရုပ်ဖော်ခြင်း

လုပ်ငန်းများ

အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်၍ ညွှန်ကြားသည့်အတိုင်း လုပ်ဆောင်ပါ။

သင်သည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ဆိုပါစို့။ သင့်အနေနှင့် အောက်ပါ ဥပဒေကြမ်း ၇ ခုကို စဉ်းစားနေရသည်။

- ၁။ အဖွဲ့များ ဖွဲ့ပါ။ အဆိုပြုထားသော ဥပဒေ တစ်ရပ်ရပ်၏ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ဆွေးနွေးပါ။ ၎င်း အဆိုပြုထားသော ဥပဒေ၏ ကောင်းကျိုး၊ ဆိုးကျိုးများကို စဉ်းစားဆုံးဖြတ်၍ ဇယားကွက်အတွင်း ထည့်သွင်းပါ။
- ၂။ အတန်းသို့ တင်ပြဆွေးနွေးပါ။
- ၃။ အားလုံးတင်ပြ ဆွေးနွေးပြီးသည့်နောက် မည်သည့် ဥပဒေများအား အတည်ပြုသင့်သည်ကို မဲပေးဆုံးဖြတ်ပါ။

ဥပဒေ	သက်ရောက်နိုင်သော ကောင်းကျိုးများ	သက်ရောက်နိုင်သော ဆိုးကျိုးများ
နမူနာအဖြစ် - ဗဟိုလမ်းပျံ့ကစား ခွင့်ပြုချက်ပေးခြင်းများ။ လူကိုင်း မဲပေးရမည့် စနစ်ကို လျှော့ချပေးခြင်း။ ခွင့်ပြုချက်ပေးခြင်း မပြုသော မည်သူမဆို အင်အားစုများအား မဲပေးခြင်း။	နမူနာအဖြစ် - ၁။ ခွင့်ပြုချက်ပေးခြင်း ပြုလုပ်လျှင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု ပိုမို များပြားလာအောင် မြှင့်တင်ပေးနိုင်ပါသည်။ ၂။ ခွင့်ပြုချက်ပေးခြင်းမပြုဘဲ တစ်နိုင်ငံလုံးကို ကိုယ်စားပြုခြင်းဖြစ်ပါသည်။	နမူနာအဖြစ် - ၁။ မဲပေးခြင်း မပြုသည့် လူအားလုံးကို ရှာဖွေဖော်ထုတ် အင်အားစုများအား အင်အားစုအား အားပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ၂။ မဲမပေးလိုသော ပြည်သူများအား ခွဲခြားဆက်ဆံသလို ဖြစ်နေပါသည်။

အဆိုပြုထားသော ဥပဒေများ

- ၁။ နိုင်ငံတွင်းရှိ အဆင်းရဲဆုံးသော ပြည်သူများအတွက် အခမဲ့ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ပညာရေး ဝန်ဆောင်မှုပေးရန်။
- ၂။ မဲမပေး မနေရ စနစ်ကို ကျင့်သုံးရန်၊ ရွေးကောက်ပွဲနေ့တွင် မဲပေးခြင်း မပြုသော မည်သူမဆို ဒဏ်ရိုက်ခံရမည်။
- ၃။ ပြည်သူ့ကို လိမ်ညာပြောဆိုသော မည်သည့် ကိုယ်စားလှယ်၊ မည်သည့် အစိုးရအရာရှိမဆို အပြစ်ပေးခံရမည်။
- ၄။ နိုင်ငံသားများသည် အစိုးရထံမှ မည်သည့် သတင်းအချက်အလက်ကိုမဆို တောင်းယူသိရှိခွင့် ရှိရမည်။ အစိုးရသည် ပြည်သူများအား မည်သည့် သတင်းအချက်အလက်မဆို ထိန်းသိမ်း ဖုံးကွယ်ထားခြင်း မပြုရ။
- ၅။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေ စုစုပေါင်း၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် အမျိုးသမီးများ ဖြစ်ရမည်။
- ၆။ အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် အမုန်းတရားများကို ဖြစ်စေသော ပြောဆိုခြင်း၊ ရေးသားခြင်း ပြုလုပ်သည့် မည်သူမဆို အပြစ်ပေးခံရမည်။
- ၇။ ပြစ်မှုတစ်ခုခုဖြင့် စွပ်စွဲခံရသူ မည်သူ့ကိုမဆို ၎င်းအတွက် ခုခံချေပနိုင်မည့် ရှေ့နေတစ်ဦး စီစဉ်ပေးရမည်။ ထို့အတွက် စွပ်စွဲခံရသူအား တစ်စုံတစ်ရာ ကုန်ကျစရိတ် စိုက်ထုတ်စေခြင်း မပြုရ။

ဆွေးနွေးချက်

- ၁။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များသည် ဒီမိုကရေစီတွင် အဘယ်ကြောင့် အရေးပါသနည်း။
- ၂။ သင့်မြို့နယ်၏ ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်မှာ မည်သူနည်း။
- ၃။ သင့်မြို့နယ်၏ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်မှာ မည်သူနည်း။

ပြန်လည်သုံးသပ်ချက်

သင့် အနေနှင့် လွှတ်တော်တွင် မည်သည့် ဥပဒေများကို ပြုချင်ပါသနည်း။ အဘယ်ကြောင့် ထိုဥပဒေကို ပြုချင်ပါသနည်း။

၆.၂.၂ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်

အကြံပြုချက်များ

အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်ဟူသည် အဘယ်နည်း။

အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်ဟူသည် ဥပဒေများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက် တာဝန်ရှိသည့် အစိုးရ ယန္တရားတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံတော်အဆင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်ရပြီး ဥပဒေပြု လွှတ်တော်က ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းပြီးဖြစ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် ဥပဒေများကို ဖြစ်မြောက်အောင် ကြပ်မတ်ရန် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ဆောင် ပေးရသည်။

အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ တာဝန်မှာ အဆိုပါ ဥပဒေများ (တရားဝင် ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ပြီးဖြစ်သော ဥပဒေ များနှင့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ) ကို လက်တွေ့သက်ဝင်လာအောင် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်းဟု ဆိုရာတွင် ဝန်ဆောင်မှုများ (ဥပမာ - ကျန်းမာရေး၊ လုံခြုံရေး) ပေးခြင်းနှင့် အရင်းအမြစ်နှင့် အခွင့်အလမ်းများ ခွဲဝေပေးခြင်း (ဥပမာ - ဆေးပေးခန်းများ တည်ဆောက်ပေးခြင်း၊ ရဲတပ်ဖွဲ့များအတွက် လစာပေးခြင်း) တို့ ပါဝင်သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးအတွက်လည်း တာဝန်ရှိသည်။

အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ ခေါင်းဆောင်ကို အစိုးရအကြီးအကဲဟုခေါ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစိုးရ အကြီးအကဲမှာ သမ္မတ ဖြစ်သည်။ အစိုးရအကြီးအကဲသည် အရေးကြီးသော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရန် နှင့် အစိုးရအဖွဲ့အား စီမံခန့်ခွဲရန်တို့အတွက် တာဝန်ရှိသည်။

နိုင်ငံအတော်များများတွင် လွှတ်တော်က ချမှတ်လိုက်သော မည်သည့် ဥပဒေကိုမဆို အစိုးရအကြီးအကဲ ၏ သဘောတူ အတည်ပြုမှု ရရှိရန် လိုအပ်သည်။ ဥပဒေကြမ်းသည် အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်ဘက်မှ အတည် ပြုပြီးမှသာ ဥပဒေ ဖြစ်လာသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်ဘက်မှ သဘောမတူလျှင် အဆိုပါ ဥပဒေကို လွှတ်တော်သို့ ပြန်လည်ပေးပို့ခြင်း သို့မဟုတ် ဗီတိုအာဏာ (လုံးဝ ပယ်ချသည့်အာဏာ)ဖြင့် ပယ်ချခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်သည်။

အစိုးရအကြီးအကဲသည် အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ ဝန်ကြီးများ (အစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးများ) ကိုလည်း ရွေးချယ်ခန့်အပ်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ အဆိုပါ ဝန်ကြီးတစ်ဦးချင်းစီသည် သက်ဆိုင်ရာ နယ်ပယ်အလိုက် (ဥပမာ - ကျန်းမာရေး၊ တရားရေး၊ နိုင်ငံခြားရေး) မူဝါဒများအတွက် တာဝန်ရှိသည်။

ဝန်ကြီးများသည် ၎င်းတို့ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများရှိ အစိုးရဝန်ထမ်း အားလုံးကို စီမံကြီးကြပ်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ အစိုးရဝန်ထမ်းများသည် အစိုးရ၏ လုပ်ငန်း တာဝန်များကို လက်တွေ့လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်ပေးရသည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်း တာဝန်များဟူသည် အရင်းအမြစ်များ၊ ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများကို အစိုးရ၏ သတ်မှတ်ထားသော ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများနှင့်အညီ ခွဲဝေရာတွင် လိုအပ်သည်။

အောက်ပါဖော်ပြချက်များအား မှား/ မှန် စိစစ် ဆုံးဖြတ်ပါ။ မှားပါက အဘယ်ကြောင့် မှားသည်ကို ရှင်းပြပါ။

- က။ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒများ ချမှတ်ခြင်း လုပ်ငန်းများအတွက် တာဝန်ရှိသည်။
- ခ။ အစိုးရအကြီးအကဲသည် အစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးများကို ရွေးချယ်ခန့်အပ်ရန် တာဝန်ရှိသည်။
- ဂ။ နိုင်ငံအများစုတွင် အစိုးရအကြီးအကဲများသည် လွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းသော ဥပဒေများကို အတည်ပြု ပေးရန် လိုအပ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

မြန်မာ့ရေးရာ

မြန်မာနိုင်ငံ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်

အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်တွင် မည်သူတို့ ပါဝင်သနည်း

- နိုင်ငံတော်သမ္မတ၊ ဒုတိယသမ္မတများ၊ အစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးများနှင့် ရှေ့နေချုပ်တို့ ပါဝင်သည်။ ရှေ့နေချုပ်သည် အစိုးရ အုပ်ချုပ်ရေး မဏ္ဍိုင်အား ဥပဒေရေးရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ အကြံပေးရသည်။

နိုင်ငံတော်သမ္မတကို မည်သို့ ရွေးချယ်သနည်း

- သမ္မတကို ပြည်သူက တိုက်ရိုက်ရွေးကောက် တင်မြှောက်ခြင်း မဟုတ်ပေ။
- ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်အားလုံးက သမ္မတလောင်း ၃ ဦးကို အဆိုပြုရသည်။ ပြည်သူ့လွှတ်တော် ရွေးချယ်ခံ ကိုယ်စားလှယ်အစုအဖွဲ့မှ တစ်ဦး၊ အမျိုးသားလွှတ်တော် ရွေးချယ်ခံ ကိုယ်စားလှယ်အစုအဖွဲ့မှ တစ်ဦးနှင့် တပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ်အစုအဖွဲ့မှ တစ်ဦးတို့ အဆိုပြုရသည်။
- အဆိုပါ သမ္မတလောင်းများသည် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ ထဲမှသော်လည်းကောင်း၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် မဟုတ်သူများ ထဲမှသော်လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်သည်။
- အဆိုပါ သမ္မတလောင်း ၃ ဦးထဲမှ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အားလုံး၏ အများစု ထောက်ခံမဲရရှိသောသူသည် နိုင်ငံတော်သမ္မတ ဖြစ်လာသည်။ ကျန် ၂ ဦးမှာ ဒုသမ္မတများ ဖြစ်လာသည်။

အစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးများကို မည်သို့ ရွေးချယ်သနည်း

- အစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးအများစုကို သမ္မတက ရွေးချယ်ခန့်အပ်သည်။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး၊ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးနှင့် နယ်စပ်ရေးရာ ဝန်ကြီးများကို တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်သည်။

သမ္မတတွင် မည်သည့် အခွင့်အာဏာများ ရှိသနည်း

- ဥပဒေများကို လက်မှတ်ရေးထိုး အတည်ပြုခွင့် ရှိသည်။ ဥပဒေများသည် သမ္မတလက်မှတ် ရေးထိုးပြီးနောက်မှသာ တရားဝင် ဖြစ်လာသည်။
- စစ်ကြေညာခွင့်၊ စစ်ရပ်စဲခွင့် ရှိသည်။
- စာချုပ်များ ချုပ်ဆိုခွင့်၊ ရုပ်သိမ်းခွင့် ရှိသည်။
- အရေးပေါ် အခြေအနေ ကြေညာခွင့်ရှိသည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေတွင်မူ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က အာဏာပိုင်ရှိလာသည်။ အရေးပေါ် အခြေအနေ ကြေညာခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော ဥပဒေများနှင့် အထူးအခြေအနေများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် သီးခြား ပြဋ္ဌာန်းထားမှုများ ရှိသည်။

ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင် ဖွဲ့စည်းပုံများသည် လည်း ပြည်ထောင်စုအဆင့် အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင် ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် အလားတူပင် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီး အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ အကြီးအကဲ ကို ဝန်ကြီးချုပ်ဟုခေါ်ပြီး ၎င်းအစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးများကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ဝန်ကြီးများဟု ခေါ်ကြသည်။ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် ဥပဒေချုပ် (ပြည်နယ်ရှေ့နေချုပ်) က ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရအဖွဲ့အား သက်ဆိုင်ရာ သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/တိုင်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော ဥပဒေရေးရာ ကိစ္စရပ်များကို အကြံပေးသည်။ သမ္မတ သည် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်များရှိ ရွေးကောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ်များထံမှ တစ်ဦးကို သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ခန့်အပ်သည်။ ဝန်ကြီးချုပ်သည် နယ်စပ်ရေးရာနှင့် လုံခြုံရေးဝန်ကြီးမှအပ ကျန်ပြည်နယ် အစိုးရအဖွဲ့ဝင်ဝန်ကြီး အားလုံးကို လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များထံမှဖြစ်စေ၊ သာမန်ပြည်သူများထံမှဖြစ်စေ ရွေးချယ်ခန့်အပ်နိုင်သည်။ နယ်စပ်ရေးရာနှင့် လုံခြုံရေးဝန်ကြီးကိုမူ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

- ၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်တွင် မည်သူတို့ ပါဝင်သနည်း။
- ၂။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ သမ္မတကို မည်သို့ ရွေးချယ်သနည်း။
- ၃။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ် / တိုင်းဝန်ကြီးချုပ်များကို မည်သို့ ရွေးချယ်သနည်း။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးများကို မည်သို့ ရွေးချယ်သနည်း။

ခလုလျှင်ခန်း

အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင် ဝံ့စံပြု သရုပ်ဖော်ခြင်း

အောက်ပါ စာပိုဒ်ကို ဖတ်၍ ညွှန်ကြားချက်များကို လုပ်ဆောင်ပါ။

သင်သည် အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင် အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး ဆိုပါစို့။ မကြာသေးမီက လွှတ်တော်မှ ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော ဥပဒေများကို သင်စဉ်းစား သုံးသပ်ရတော့မည် ဖြစ်သည်။ (စာမျက်နှာ - ၁၈၄ ပါ အဆိုပြုထားသော ဥပဒေများကို ပြန်ကြည့်ပါ။)

- ၁။ အဖွဲ့လိုက် လုပ်ဆောင်ပါ။ စာမျက်နှာ ၁၈၅ တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ဥပဒေပြုမဏ္ဍိုင်၊ လက်တွေ့ သရုပ်ဖော်ခြင်း အခန်းပါ လွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဥပဒေများကို ပြန်လည်လေ့လာ သုံးသပ်ပါ။ တစ်ဖွဲ့လျှင် ဥပဒေတစ်ခုချင်းစီ လေ့လာသုံးသပ်၍ အောက်ပါ ဇယားကို အသုံးပြုပါ။
- ၂။ အဆိုပြုထားသော ဥပဒေနှင့် ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးတင်ပြပါ။ သင်၏ ဆွေးနွေးတင်ပြချက်တွင် အဆိုပါ ဥပဒေနှင့် ပတ်သက်၍ ကြုံလာနိုင်သည့် အခက်အခဲများ၊ ကုန်ကျစရိတ်များ သာမက ရလဒ်မည့် ကောင်းကျိုးများကိုပါ ထည့်သွင်း တင်ပြပါ။
- ၃။ အားလုံးတင်ပြချက်များ ပြီးသွားသည့်အခါ မည်သည့် ဥပဒေကို လက်ခံသဘောတူသည် သို့မဟုတ် လွှတ်တော်သို့ ပြန်လည် ပေးပို့မည် ဆိုသည်ကို အများစုမဲ (သို့မဟုတ် အားလုံးသဘောတူညီဆန္ဒ) ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ပါ။

လုပ်ငန်းများ

ဥပဒေ	အခက်အခဲ အတားအဆီးများ	အရင်းအနှီး
နမူနာအဖြေ - ဣန္ဒိယပြည်ထောင်စု ခရီးစဉ်ကဏ္ဍများ။ ခရီးစဉ်ကဏ္ဍကဏ္ဍ ဖွဲ့စည်းခြင်း မပြုသော မည်သူမဆို အစီအစဉ်မရှိပါ။	နမူနာအဖြေ - ၁။ မဲမပေးလိုသော လူများထံမှ ဆန္ဒကြိုက် ကန့်သတ်မှုများ ဖော်ထုတ်လာနိုင်သည်။ ၂။ အစီအစဉ်ကဏ္ဍကဏ္ဍ လုပ်ငန်းသည် အပိုထပ်လုပ်ဆောင်လာရမည့် လုပ်ငန်း ဖြစ်နေသည့်အတွက် အစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးတစ်ဦးအဖြစ် မှတ်ယူပြီး လုပ်ဆောင်လိုစိတ် နည်းပါးနိုင်သည်။	နမူနာအဖြေ - ၁။ အစိုးရအဖွဲ့ဝင် မဲမပေးသော လူများကို လိုက်လံဖော်ထုတ်ပေးမည့် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများကို ထပ်မံ ခန့်အပ်ရမည်။ ၂။ အစီအစဉ်ကဏ္ဍကဏ္ဍ လုပ်ငန်းကို စီမံကြီးကြပ်မည့်သူများကိုလည်း ထပ်မံခန့်အပ်ထားရမည်။

- ၁။ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် ဥပဒေပြုမဏ္ဍိုင်တွင် မည်သူတို့ အာဏာပိုင်ရှိသင့်သည်ဟု သင်ထင်မြင်သနည်း။
- ၂။ သင်၏ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသကြီးအတွက် ဝန်ကြီးချုပ်မှာ မည်သူနည်း။

ဆွေးနွေးချက်

ခေါင်းဆောင်များတွင် မည်သည့် စံတန်ဖိုးများနှင့် မည်သို့သော သွင်ပြင်လက္ခဏာများ ရှိသင့်သည်ဟု ထင်ပါသနည်း။ အကြောင်းပြချက်နှင့် တကွ ရှင်းပြပါ။

ပြန်လည်သုံးသပ်ချက်

အကြံပြုချက်များ

တရားရေးမဏ္ဍိုင်ဟူသည် အဘယ်နည်း။

၆.၂.၃ တရားရေးမဏ္ဍိုင်

က။ တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်

တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် ဥပဒေများကို ထိန်းသိမ်းကြပ်မတ်ရန် တာဝန်ရှိသော အစိုးရယန္တရားတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ တရားရေးမဏ္ဍိုင်ကို နိုင်ငံရှိတရားရုံး အားလုံးဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားသည်။ တရားရေးမဏ္ဍိုင်၏ တာဝန်များတွင် မည်သည့် ဥပဒေမှ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း မရှိစေရန် စိစစ်ကြပ်မတ်ရသည့် တာဝန်လည်း ပါဝင်သည်။

တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ တာဝန်မှာ နိုင်ငံသားတို့အား တရားမျှတမှု ဆောင်ကျဉ်းပေးရန် ဖြစ်သည်။ တာဝန်ဟု ဆိုရာတွင် ရာဇဝတ်မှုတစ်ခုခုကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှား တွေ့ရှိသူများအား ပြစ်ဒဏ်စီရင်ခြင်း၊ ရာဇဝတ်မှု တစ်ခုခုကြောင့် နစ်နာဆုံးရှုံးမှု ခံစားခဲ့ရသော နိုင်ငံသားများအား ကုစားဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းနှင့် အခြားလိုအပ်သော ဖြေရှင်းမှုများ ပြုလုပ်ပေးခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်သည်။ တရားရေးမဏ္ဍိုင်သည် အခြေအနေ အရပ်ရပ်ကို သုံးသပ်၍သော်လည်းကောင်း၊ ဥပဒေကို ထောက်ရှု၍သော်လည်းကောင်း၊ တရားမျှတမှု ရှိမည်ဟု ယုံကြည်ရသော ထင်မြင်ယူဆချက် တို့အပေါ် မူတည်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ခြင်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း အဆိုပါ ပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းပေးကြသည်။

ဒီမိုကရေစီတွင် ဒေသန္တရအဆင့် (မြို့နယ်/ခရိုင်) တရားရုံးများ၊ ပြည်နယ်/တိုင်း တရားရုံးများနှင့် နိုင်ငံတွင် အမြင့်ဆုံးတရားရုံးဖြစ်သော ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်၊ တရားရုံးချုပ်ဟူ၍ တရားရုံး အဆင့်ဆင့်တို့ရှိသည်။ တရားရေးမဏ္ဍိုင်၏ အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုမှာ နိုင်ငံသားတို့အား တရားရုံးတစ်ခုခု၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို မကျေနပ်လျှင် အယူခံဝင်ခွင့် ပေးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ နိုင်ငံသားများသည် အောက်တရားရုံး တစ်ခုခု၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်အား တရားမျှတမှု မရှိဟု ယူဆပါက ၎င်းတို့အမှုကို အထက်တရားရုံး တစ်ခုခုသို့ တက်၍ အယူခံဝင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အောက်တရားရုံးများသည် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများနှင့် အာဏာအလွဲသုံးစားပြုမှုများ ရှိနိုင်သောကြောင့်

၎င်းအချက်သည် လွန်စွာအရေးပါသည်။ အယူခံဝင်ခွင့် ရှိထားခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံသားများသည် အောက်တရားရုံး တစ်ခုခုက ၎င်းတို့အပေါ် မတရားစီရင် ပြုမှုခဲ့သည်ဟု ခံစားရပါက စစ်မှန်သော တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေရန် အခွင့်အရေး ရှိနေသည်။ ၎င်းသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ အဓိက အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ် လည်း ဖြစ်သည်။

တရားရုံးများသည် အခြားသော အစိုးရမဏ္ဍိုင်များ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ အခြား သြဇာအာဏာရှိသော အုပ်စုများနှင့် သီးခြားလွတ်လပ်စွာ ရပ်တည်နေနိုင်ရန် လည်း လွန်စွာ အရေးကြီးသည်။ လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင် မရှိလျှင် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု ရှိနိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။

ခလုလျှင်ခန်း

- အောက်ပါ ဖော်ပြချက်များအား မှား/ မှန် စိစစ် ဆုံးဖြတ်ပါ။ မှားပါက အဘယ်ကြောင့် မှားသည်ကို ရှင်းပြပါ။
- က။ တရားရေးမဏ္ဍိုင်၏ တာဝန်မှာ ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်သူများအား ပြစ်ဒဏ်စီရင်ရန်သာ ဖြစ်သည်။
- ခ။ အယူခံဝင်ခွင့် ရှိခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံသားများသည် မတရားစီရင် ဆုံးဖြတ်မှုကို ခံရပါက ဒုတိယအကြိမ် ထပ်မံ ဆုံးဖြတ်ပေးရန် တောင်းဆိုခွင့် ရှိလာသည်။
- ဂ။ ဒီမိုကရေစီတွင် တရားရေးမဏ္ဍိုင်သည် အမှီအခိုကင်း လွတ်လပ်နေစေရန် အလွန် အရေးကြီးပေသည်။

၁။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးများ

တစ်ခါတစ်ရံတွင် မတူညီသော အစိုးရမဏ္ဍိုင်တစ်ခုနှင့်တစ်ခုကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ တာဝန်များနှင့် ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားမှုများ ရှိလာတတ်သည်။ ဥပမာ - အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော် တို့တွင် နှစ်ဖက်စလုံးက ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုကို ချမှတ်ခွင့် ရှိသည်ဟု ထင်မြင်ယူဆလာခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ အခြေအနေတွင် အဆိုပါ အငြင်းပွားမှု ပဋိပက္ခများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ပေးရန်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ခုံရုံး၏ တာဝန် ဖြစ်သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ခုံရုံးသည် အစိုးရက ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော ဥပဒေများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ခြင်းရှိ မရှိကို စိစစ် ဆုံးဖြတ်ပေးရန်လည်း တာဝန်ရှိသည်။ အစိုးရ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် တစ်စုံတစ်ရာသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်နေပါက အဆိုပါ ဆုံးဖြတ်ချက်အား တရားမဝင်ကြောင်း ကြေညာ၍ ပယ်ဖျက်နိုင်သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ခုံရုံးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို စီရင် ဖြေရှင်းပေးရန်လည်း တာဝန်ရှိသည်။ ဥပမာ - နိုင်ငံသားတစ်ဦးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ နိုင်ငံသား အခွင့်အရေးကို ဆန့်ကျင်လျက် ၎င်းပိုင်မြေပေါ်မှ အတင်းအကြပ် ဖယ်ရှားခြင်းခံရလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ခုံရုံးအနေဖြင့် အစိုးရအား အဆိုပါမြေကို ပိုင်ရှင်နိုင်ငံသားထံ ပြန်လည်ပေးအပ်ရန် အမိန့်ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။

အောက်ပါ ဖော်ပြချက်များထဲတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ခုံရုံး၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များနှင့် အကျုံးဝင်ခြင်း မရှိသော ဖော်ပြချက်များကို ဖော်ပြပါ။

- က။ အသစ်ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော ဥပဒေများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း မရှိစေရန် စိစစ် ဆုံးဖြတ်ပေးခြင်း။
- ခ။ အခြားသော အစိုးရမဏ္ဍိုင်များကြား ဖြစ်ပွားသော အငြင်းပွားမှု ပဋိပက္ခများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ပေးခြင်း။
- ဂ။ သမ္မတကို ရွေးချယ်ခြင်း။

မြန်မာ့ရေးရာ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားရေးမဏ္ဍိုင်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မည်သို့သော တရားရုံးများ ရှိသနည်း

- မြို့နယ်တရားရုံးများကို ဥပဒေ ချိုးဖောက်ကြောင်း ပြစ်မှုစွပ်စွဲခံရသော လူအများစုအတွက် ထားရှိသည်။
- တရားလွှတ်တော်များ၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်းနှင့် ဒေသများတွင် ထားရှိသည်။ အဆိုပါ တရားလွှတ်တော် အဆင့်က ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်သော အမှုများကို ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်သို့ ပေးပို့ရသည်။
- ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်၊ တရားသူကြီးများသည် အောက်ပါ အမှုကိစ္စများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။
  - မြန်မာနိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံခြား တိုင်းပြည်များကြား ချုပ်ဆိုသော စာချုပ်များ။
  - ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရတို့ကြား ဖြစ်ပွားသော အခြားဥပဒေရေးရာ အငြင်းပွားမှုများ။
  - တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အစိုးရ အချင်းချင်းကြား ဖြစ်ပွားသော အခြားဥပဒေရေးရာ အငြင်းပွားမှုများ။

တရားလွှတ်တော်ချုပ်ကို မည်သို့ ရွေးချယ် ဖွဲ့စည်းသနည်း

- သမ္မတက ပြည်ထောင်စုတရားသူကြီးချုပ်၏ အမည်စာရင်းကို အဆိုပြု တင်သွင်းရသည်။
- ပြည်ထောင်စုတရားသူကြီးချုပ်နှင့် သမ္မတတို့က ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ် တရားသူကြီးများ၏ အမည်စာရင်းကို အဆိုပြု တင်သွင်းရသည်။ အဆိုပြု တင်သွင်းလာသော အမည်စာရင်းများကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က အတည်ပြုပေး ရသည်။
- ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်ပါ သတ်မှတ်အရည်အချင်းများနှင့် မပြည့်စုံကြောင်း ထင်ရှား မပြနိုင်ပါက ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် သည် အဆိုပြု တင်သွင်းလာသော ပြည်ထောင်စုတရားသူကြီးချုပ်နှင့် တရားသူကြီး အမည်စာရင်းများကို ငြင်းပယ်ခွင့် မရှိပေ။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေခုံရုံး ရှိပါသလား

- ရှိပါသည်။ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ခုံရုံးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ပတ်သက်သော အရေးကိစ္စများကို စီရင် ဆုံးဖြတ်ပေးသည်။

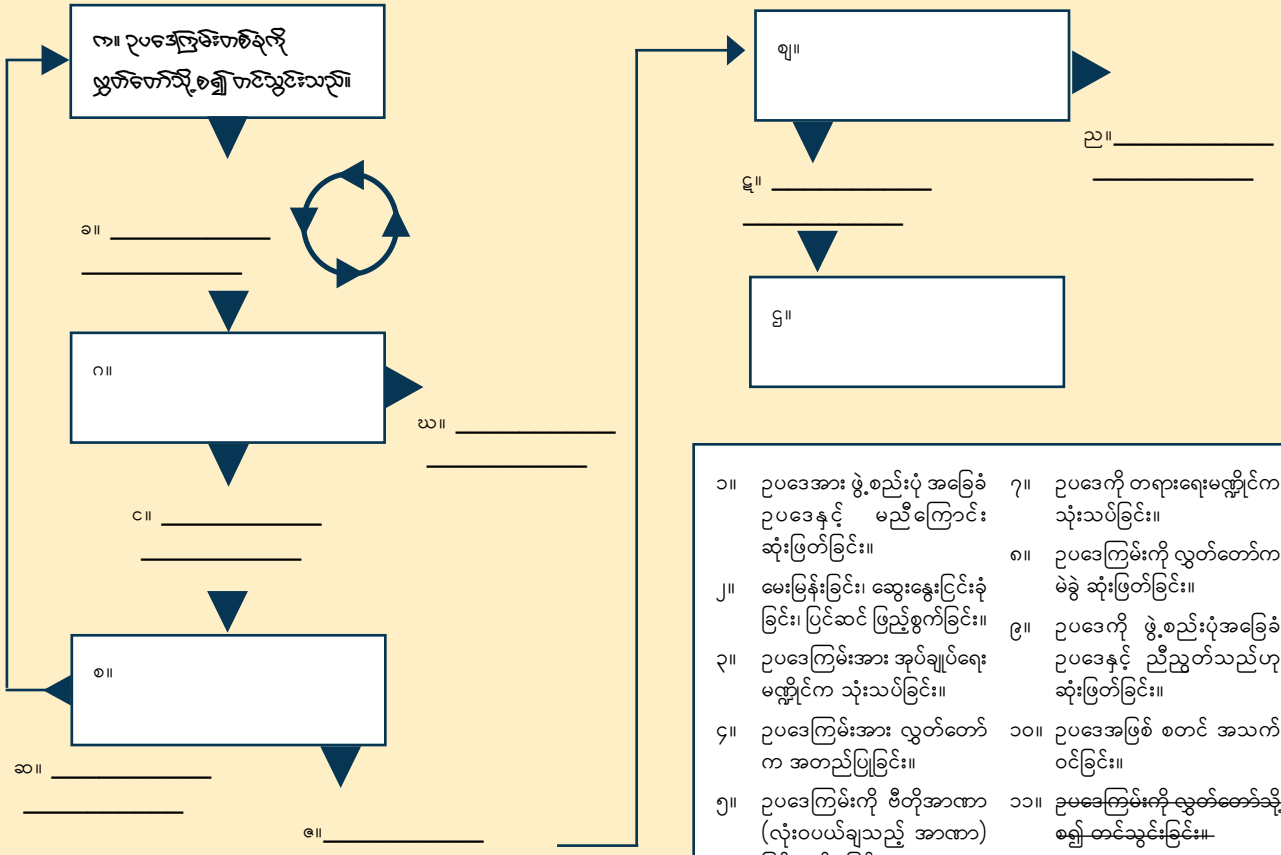
လေ့ကျင့်ခန်း

- ၁။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ရှိသော တရားရုံးအဆင့်ဆင့်တို့ကို ဖော်ပြပါ။
- ၂။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမြင့်ဆုံးတရားရုံးကို ဖော်ပြပါ။
- ၃။ ပြည်ထောင်စုတရားသူကြီးချုပ်ကို မည်သို့ ရွေးချယ်ခန့်ထားသနည်း။

ယခု အခန်းတွင် သင် လေ့လာမှတ်သားမိခဲ့သမျှကို အခြေခံ၍ ဇယားကွက်ထဲတွင် ဖော်ပြထားသော အချက်များဖြင့် အောက်ပါပုံတွင် သင့်တော်သလို ဖြည့်စွက်ပါ။

လေ့ကျင့်ခန်း

ဥပဒေပြုပုံ အဆင့်ဆင့်

၁။ ဥပဒေအား ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေနှင့် မညီကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခြင်း။	၇။ ဥပဒေကို တရားရေးမဏ္ဍိုင်က သုံးသပ်ခြင်း။
၂။ မေးမြန်းခြင်း၊ ဆွေးနွေးငြင်းခုံခြင်း၊ ပြင်ဆင် ဖြည့်စွက်ခြင်း။	၈။ ဥပဒေကြမ်းကို လွှတ်တော်က မဲခွဲ ဆုံးဖြတ်ခြင်း။
၃။ ဥပဒေကြမ်းအား အုပ်ချုပ်ရေး မဏ္ဍိုင်က သုံးသပ်ခြင်း။	၉။ ဥပဒေကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်း။
၄။ ဥပဒေကြမ်းအား လွှတ်တော်က အတည်ပြုခြင်း။	၁၀။ ဥပဒေအဖြစ် စတင် အသက်ဝင်ခြင်း။
၅။ ဥပဒေကြမ်းကို ဗီတိုအာဏာ (လုံးဝပယ်ချသည့် အာဏာ) ဖြင့် ပယ်ချခြင်း။	၁၁။ ဥပဒေကြမ်းကို လွှတ်တော်အဖွဲ့ စနစ်ဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ခြင်း။
၆။ ဥပဒေကြမ်းကို လက်ခံ အတည်ပြုပြီးနောက် ဥပဒေ ဖြစ်လာခြင်း။	၁၂။ ဥပဒေကြမ်းကို ပယ်ချခြင်း။

ဖော်ပြပါ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရမဏ္ဍိုင်များနှင့် တွဲစပ်ပြပါ။

လေ့ကျင့်ခန်း

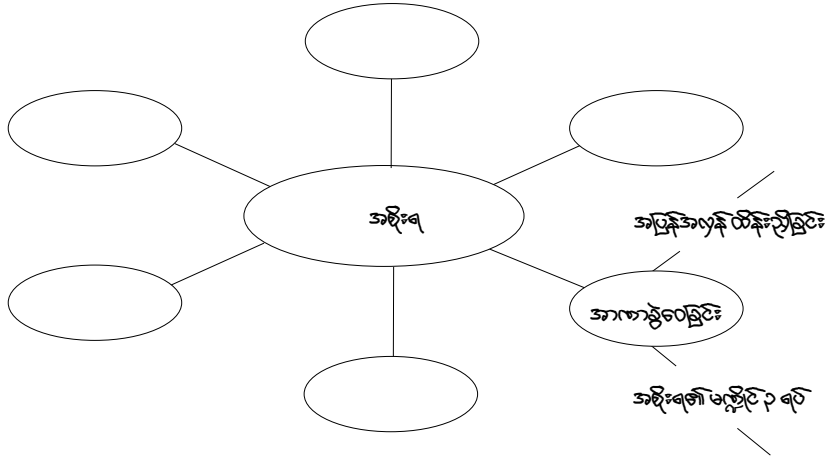
- က။ ဥပဒေကြမ်းကို ဥပဒေအဆင့်သို့ ပြဋ္ဌာန်းခြင်း။
နမူနာအဖြေ - ဖွဲ့စည်းရေး
- ခ။ ကမ္ဘာ့အလယ်တွင် နိုင်ငံခေါင်းဆောင်အဖြစ် ကိုယ်စားပြုခြင်း။
- ဂ။ မတူသော အစိုးရမဏ္ဍိုင်များကြား ဖြစ်ပွားသည့် အငြင်းပွားမှုများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ပေးခြင်း။
- ဃ။ ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများကို လက်တွေ့ဖော်ဆောင်ခြင်း။
- င။ ရာဇဝတ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်စီရင်ခြင်းတို့ကို ကိုင်တွယ် ဆောင်ရွက်ခြင်း။
- စ။ သက်ဆိုင်ရာ မဲဆန္ဒနယ် လူထုကို ကိုယ်စားပြုခြင်း။

အပိုင်း ၃ ပြန်လည် ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း

အပိုင်း ၃ စိတ်ကူးမြေပုံ

အပိုင်း ၃ တွင် သင် လေ့လာ မှတ်သားခဲ့သမျှ အရေးပါသော သဘောတရားများကို စိတ်ကူးမြေပုံတွင် ဖြည့်စွက်ပါ။

နားလည်မှု အန်းစစ်ခြင်း

- ၁။ ဒီမိုကရေစီ စနစ်၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အကျိုးရလဒ်အချို့ကို ဖော်ပြပါ။
- ၂။ ဒီမိုကရေစီ၏ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကျိုးရလဒ်အချို့ကို ဖော်ပြပါ။
- ၃။ အာဏာရှင်စနစ်၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အကျိုးရလဒ်အချို့ကို ဖော်ပြပါ။
- ၄။ အာဏာရှင်စနစ်၏ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကျိုးရလဒ်အချို့ကို ဖော်ပြပါ။
- ၅။ ဒီမိုကရေစီ အစိုးရနှင့် အာဏာရှင် အစိုးရကြား ကွဲပြားခြားနားမှုအချို့ကို ဖော်ပြပါ။
- ၆။ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ဆန့်ကျင်သော အကြောင်းပြချက်အချို့ကို ဖော်ပြပါ။
- ၇။ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ထောက်ခံသော အကြောင်းပြချက်အချို့ကို ဖော်ပြပါ။
- ၈။ ပါလီမန်အစိုးရ လက်ထက်နှင့် ဗမာ့ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်ပါတီ လက်ထက်တွင် မည်သည့်က ဒီမိုကရေစီ ပိုဆန်ပါသနည်း။
- ၉။ ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒ ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၁၀။ ဒေသန္တရအစိုးရ ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၁၁။ ဒီမိုကရေစီစနစ်တွင် ဥပဒေများအား မည်ကဲ့သို့ ရေးဆွဲသနည်း။
- ၁၂။ အရေးကိစ္စများအား တုံ့ပြန် ဖြေရှင်းပေးနိုင်ခြင်း ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၁၃။ ထိရောက်မှုနှင့် လုံလောက်မှု ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၁၄။ ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်မှုစနစ်သည် ဒီမိုကရေစီစနစ်တွင် အဘယ်ကြောင့် အရေးပါသနည်း။
- ၁၅။ အာဏာခွဲဝေခြင်း ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၁၆။ အပြန်အလှန် စိစစ်ခြင်းနှင့် ထိန်းညှိခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီစနစ်တွင် အရေးပါသနည်း။
- ၁၇။ ဥပဒေပြုရေးမဏ္ဍိုင်၏ တာဝန်နှင့် အခန်းကဏ္ဍများမှာ အဘယ်နည်း။
- ၁၈။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် အဘယ်နည်း။
- ၁၉။ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ တာဝန်နှင့် အခန်းကဏ္ဍများမှာ အဘယ်နည်း။
- ၂၀။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် အဘယ်နည်း။
- ၂၁။ တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ တာဝန်နှင့် အခန်းကဏ္ဍများမှာ အဘယ်နည်း။
- ၂၂။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံးဟူသည် အဘယ်နည်း။

ရုပ်ပုံများအတွက် အသိအမှတ်ပြုခြင်း

မုခ်ဦး ပညာရေးသည် စာအုပ်အစအဆုံးတွင် Creative Common မှ သို့မဟုတ် အများပိုင် ရင်းမြစ်များမှ ရုပ်ပုံများကိုသာ အသုံးပြုပြီး အခြားပုံများမှာ မုခ်ဦးပညာရေးပိုင်ပုံများ ဖြစ်ကြပါသည်။ တချို့မှာ ကျွန်ုပ်တို့ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းပိုင် ဓာတ်ပုံများနှင့် ခွင့်ပြုချက်ရယူပြီး ဓာတ်ပုံများ ဖြစ်ပါသည်။

မူပိုင်ခွင့်မှတ်ပုံတင်ထားသည်ကို အသုံးပြုမှုများအတွက် အတတ်နိုင်ဆုံး မှန်ကန်အောင် အသေးစိတ်အချက်အလက်များ ဖော်ပြ အသိအမှတ် ပြုထားပါသည်။ အောက်ပါ စာရင်းတွင် ကြည့်ပါ။ သို့သော် မစုံလင်ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဤစာအုပ်ကို ခုနှစ်အတော်ကြာ ရေးသားခဲ့ပြီး များစွာသော ရင်းမြစ်များကို အသုံးပြုထားခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ အသုံးပြုမှု တစ်ခုခုအတွက် မှားယွင်းစွာ သို့မဟုတ် မပြည့်မစုံ ဖော်ပြထားခြင်း၊ မှားယွင်းစွာ အသုံးပြုထားခြင်း စသည်တို့ကို တွေ့ရှိပါက မုခ်ဦးပညာရေးသို့ အကြောင်းကြား အသိပေးနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့ကို အသစ်ထွက်မည့် တည်းဖြတ်မှုများတွင် ထည့်သွင်း ပြင်ဆင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ မူပိုင်ခွင့် အသုံးပြုမှုများတွင်ပါသည့် အမြင်များ၊ အယူအဆများမှာ မုခ်ဦးပညာရေးကို ကိုယ်စားပြုခြင်း မရှိပါ။

အောက်ပါတို့မှာ ဤစာအုပ်အတွင်း အသုံးပြုခဲ့သည့် ရုပ်ပုံများ ဖြစ်ပါသည်။

Page	Author(s)	Title/Description	Source	License Type
Cover	Kaung Hla Zan	Puppets		
10	Unknown	Unknown	Unkonwn	Unkonwn
11	Kaung Hla Zan	Voting People		
12	Timo Newton-Syms		https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Desert_Island_%288685053723%29.jpg	CC BY-SA 2.0
21	Htoo Tay Zar		https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Phyu_Phyu_Thin.JPG	CC BY-SA 3.0
22	Unknown		Unknown	Unknown
23	EGG Student Council	Voting		
25	Huchuansong		https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Girl_in_Muyuan_in_Jiangxi.jpg	CC BY-SA 3.0
30	Ko Nyi Nyi			
48	IMNA	Mon Women's Conference	http://monnews.org/2014/10/15/mon-women-establish-womens-party/	© 2014, ↑ Independent Mon News Agency
52	Unknown	Unknown	Unkonwn	Unkonwn
54	Unknown	Unknown	Unkonwn	Unkonwn
57	emilydickinsonridesabmx	Obey The Law – Vintage Subway Sign	https://www.flickr.com/photos/emilyrides/3871438517/	CC BY 2.0
58	UpstateNYer	West pediment of US Supreme Court.	West pediment of US Supreme Court.	CC BY-SA 3.0
60	Unknown	Unknown	Unknown	Unknown
61	Unknown	Unknown	Unknown	Unknown
62	Tim Green aka atouch	'What type of a democracy is this?', political graffiti	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Graffiti_by_the_Five_Rise_Locks_in_Bingley_%286th_November_2010%29.jpg	CC BY 2.0
64	Laurence Grayson	Painted brick wall will old graffiti painted over.	https://www.flickr.com/photos/shortformvideo/4530346114	CC BY 2.0
67	Marc Mongenet	India flag	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:India_flag_300.png	CC BY-SA 3.0
68	Ricardo Liberato	All Giza Pyramids in one shot.	http://en.wikipedia.org/wiki/File:All_Gizah_Pyramids.jpg	CC Attribution-Share Alike 2.0 Generic
70	xx	xx	xx	xx
77	Nicolas Raymond	Grunge Threaded Flag – South Africa	http://www.stockvault.net/photo/142048/grunge-threaded-flag--south-africa	This photo is free for personal, educational and non-commercial usage.
77	bistandsaktuel	Bill of Rights, Durban South Africa	https://www.flickr.com/photos/baktuel/6992365078	CC BY 2.0
82	Unknown	Unknown	Unknown	Unknown
85	Unknown	Unknown	Unknown	Unknown
87	Unknown	Unknown	Unknown	Unknown
88	Unknown	Unknown	http://nyeinfoundationmyanmar.org/category/projects	© 2010-2014 Nyein (Shalom) Foundation
92	Unknown	Unknown	Unknown	Unknown
92	Unknown	Unknown	Unknown	Unknown
93	Unknown	Unknown	Unknown	Unknown
108	Unknown	Unknown	Unknown	Unknown
110	Michael Fleshman	December 10 march for voting rights	https://www.flickr.com/photos/fleshmanpix/6732235085	CC BY-SA 2.0
112	Unknown	Unknown	Unknown	Unknown
115	Unknown	Unknown	Unknown	Unknown

120	Shwe Wutt Hmon	Daily Life	goldenpollen22@gmail.com	
121	Unknown	Unknown	Unknown	Unknown
124	EKG Student Council	Love Democracy		
126	Unknown	Unknown	Unknown	Unknown
136	Htoo Tay Zar	Myanmar-Lower-House-Parliamen	https://en.wikipedia.org/wiki/Assembly_of_the_Union#/media/File:Myanmar-Lower-House-Parliament.jpg	CC BY-SA 3.0
144	Unknown	Unknown	Unknown	Unknown
156	Christopher Michel	VC bulldog	https://www.flickr.com/photos/cmichel67/15865399370	CC BY 2.0
168	Koristeellisia longyi-vaatteita	Burmese State Peace and Development Council members greet Abhisit Vejjajiva in October 2010 visit	https://fi.wikipedia.org/wiki/Longyi#/media/File:Burmese_SPDC_members_greet_Abhisit_Vejjajiva.jpg	CC BY 2.0
170	devpolicy.org	Myanmar: on the move	http://devpolicy.org/	Copyright © 2015 Devpolicy Blog from the Development Policy Centre.
172	Francisco Anzola	Government building (Yangon City Hall)	https://www.flickr.com/photos/fran001/8437613802	CC BY 2.0
178	Unknown	Unknown	Unknown	Unknown
180	World Economic Forum	Debate at the World Economic Forum Annual Meeting of the New Champions in Tianjin, China 28 September 2008.	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Flickr_-_World_Economic_Forum_-_BBC_Debate_-_Annual_Meeting_of_the_New_Champions_Tianjin_2008_%281%29.jpg	CC BY-SA 2.0
188	Ko Nyi Nyi			

Credit where it's due:

Mote Oo Education would like to thank everyone involved in this project. Without you all, it would never have been possible. Below is a list of those who have worked on this project (in alphabetical order).

Text, Student Book: Rory McLaughlin.

Text, Teacher's Book: Katie Julian, Rory McLaughlin.

Original photographs: Kaung Hla Zan, Shwe Wutt Hmon, the Student Council of EGG Academy in Hpa-an, Ko Nyi Nyi

Design and layout: Matthew Simpson, Nila Win, Yee Yee Thant

Illustrations: Kaung Khant Kyaw.

Editing and proofreading: Anna, Alyssa Paylor, Aung Myat Soe, Aye Mya Mya Myo, Chris Wright, Julie Szambelan, Katie Julian, Kaung Hla Zan, Matthew Simpson, May Htut Pan Moe, Nila Win, Sai Aung Hein Oo, Sally Kantar, Shwe Htay Khant, Simon Purnell, Stanley Jagger, Tin Maung Htwe, Tun Tun Naing, Ye Ye Thant.

Additional Thanks: Cing Khawm Pil, Moe Moe Thet for their work with the printers, the warehouse owners, the donors, the banks and all of the other people we had to deal with to get this done.